

Ketabton.com

د سریلانکا دمسلمانانوحالت

ژباړه او ترتیب : محمد بشیر مدني

کال ۱۴۴۶ هـ کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

سريزه..... ۱

- سريلانکا جغرافيوي معلومات او نقشه يي :..... ۳

-نفوس او مذهب : ٤

-د سريلانکا د مسلمانانو ټولنيز او مذهبي حيثيت : ٥

لومړی: د سريلانکا مسلمانان له اقتصادي پلوه..... ٥

دوهم: مسلکونه او کاروبارونه:..... ٥

دريم: زده کړه:..... ٦

څلورم: د دوی مذهبي حيثيت:..... ٦

-تاريخي پس منظر:..... ۷

-تاملیان او کورنۍ جګړه:..... ۹

-د لويديځ اشغال او کورنۍ جګړې ترمنځ اړيکه :..... ۱۰

-د خپلواکۍ په لور تمايل :..... ۱۱

-مسلمانان د حکومتي ځټک او تاميلی سندان ترمنځ:..... ۱۲

-په سريلانکا کې د اسلام تاريخ :..... ۱۲

-د اسلامي دعوت زوال :..... ۱٤

-هغه سيمې چې مسلمانان پکې ژوند کوي :..... ۱٦

-تعليمي او مدافعتي فعاليت:..... ۱۷

-جوماتونه او اسلامي اداري :..... ۱۸

-لومړی: په اسلامي ټولنه کې غږ:..... ۱۹

دوهم: د اسلامي ټولنې څخه بهر غږ:..... ۱۹

-د کولمبو لوی جومات :..... ۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جومات تفصيل : ۲۱

په سريلانکا کې د مسلمانانو د ځورونې حقيقت: ۲۲

د بودايانو لخوا د سريلانکا د مسلمانانو په ضد پاروونه او ځورونه : ۲٤

-شتون او کړاو : ۲٥

مسلمانان ځوک په نښه کوي؟ ۲٦

په سريلانکا کې د مسلمانانو غږ موجود دی: ۲۸

د دردونو په منځ کې هيله : ۲۹

د سريلانکا د مسلمانانو عامې ستونزې دا دي : ۳۱

-وروستۍ خبره : ۳۱

د کتاب لنډيز : ۳۲

د مسلمانانو د سياسي فعاليت په اړه ۳٤

ددی مشکل يوازينی حل : ۳٤

پايله ۳٥

مصادرو او منابعو فهرست ۳٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

سريزه

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا ومولانا وحبينا محمد وعلى آله واصحابه ومن تبعهم الى يوم الدين .

وبعد : دسريلانکا د مسلمانانو په اړه ما په (۲۰۰۰ ميلادی کال د می مياشتې اوومه نيټه پرلپسې ګڼه ۱۰۳۵) کې مې يومضمون د هجرت په ديارکې ، کله چې د پاکستان د پيښور په جلوزو کمپ کې اوسيدم په سهار اخبار کې د مظلومو مسلمانانو په هکله يوه مقاله مې دعربي څخه د : سريلانکا مسلمانان د حکومتي څټک او تاميلي سندان ترعنوان لاندې وژبارله او دادي ۲۴ کاله وروسته پدې وتوانيدلم چې معلومات نورورسره اضافه او د کتاب په شکل مې ترتيب کړ ترڅو ګرانو لوستونکو ته يې وړاندې کړم

-دسريلانکا مسلمانان چې دبودايانو ترمنځ ژوند کوي دډيرو زياتو ستونزو او مشکلاتو سره مخامخ دي په لاندې ټکو کې مې ددوی پيژند ګلوي کړې ده چې عبارت دي له : مسلمانان داقليت (لږکيو) په صفت ژوند کوي د سريلانکا جغرافيوي معلومات ، نفوس او مذهب يې،د سريلانکا د مسلمانانو ټولنيز او مذهبي حيثيت،د سريلانکا مسلمانان له اقتصادي پلوه ، زده کړهاوددوی مذهبي حيثيت ،تاريخي پس منظرمسلکونه او کاروبارونه،تاملیان او کورنۍ جګړه،د لويديځ اشغال او کورنۍ جګړې ترمنځ اړيکه ،

د خپلواکۍ په لور تمايل، مسلمانان د سندان او ځټک ترمنځ ، په سريلانکا کې د اسلام تاريخ ، د اسلامي دعوت زوال ، هغه سيمې چې مسلمانان پکې ژوند کوي . تعليمي او مدافعتي فعاليت، د اسلامي ټولنې څخه بهر غږ:د کولمبو لوی جومات :د جومات تفصيل :په سريلانکا کې د مسلمانانو د ځوروني حقيقت،د بودايانو لخوا د سريلانکا د مسلمانانو په ضد پارونه او ځورونه ،شتون او کړاو .

مسلمانان څوک په نښه کوي؟ په سريلانکا کې د مسلمانانو غږ موجود دی: د دردونو په منځ کې هيله وروستۍ خبره د مسلمانانو د سياسی فعاليت په اړه ددی مشکل يوازينی حل پدې کې دی چې خپل اولادونه بهر اسلامي هيوادونوته ددرسونو لپاره ولیږي ترڅو بيرته پوهان او دعيان خپل هيواد ته راستانه شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

داهغه مهم ټکي وه چې د قدرمنو ويونکو حضورته مې وړاندې کړل ، الله جل جلاله دټول مسلمانان د کفارو دظلم څخه وژغوري . او موږ ته د الله جل جلاله په هغه ځای کې اجر او ثواب راکړي چې بلې خواته مو مخ نه اوړي ، يوم لاينفع مال ولابنون الامن أتى الله بقلب سليم .

په درنښت

محمد بشير مدني

(c) ketabton.com: The Digital Library

- سريلانکا جغرافيوي معلومات او نقشه يي :

-سريلانکا د هند په جنوب کې موقعيت لري. دا يو ټاپو دی چې د اوښکې په څير سرحدونه لري، له همدې امله ورته "د هند د اوښکې ځاځکی" ويل کيږي. دې ته "د ځليدونکو ځمکه" هم ويل کيږي. [1]

-سريلانکا ډيموکراتيک سوسياليستي جمهوريت يو ټاپو هيواد دی چې د هند بحر په شمالي برخه کې، د سويلي آسيا په سويلي هند ساحل کې موقعيت لري. دا په شمال لويديز کې له هند، په جنوب لويديځ کې له مالديپ او په شمال ختيځ کې د بنګال خليج سره سمندري پولې لري.

-د دې پلازمينه، کولمبو، له لرغونو وختونو راهيسې يو مهم سوداګريز مرکز وه، چې رومیانو، چينايانو او عربانو دلته ډېر وخت تګ راتګ کاوه.

-د هيواد رسمي او ملي ژبه سينهالي ده، ورپسې تاميلي ده، چې بله ملي ژبه ده، بيا انګليسي، چې د دولتي او تعليمي ادارو لخوا کارول کيږي او د ډير وسريلانکايانو لخوا ويل کيږي، او نورې سيمه ايزې ژبې.هم شته .

[1] - -سلسلة التاريخ / سريلانکا ، د/ ليلى حمدان . ددې کتاب څخه می زياته فايده اخستې الله جل جلاله د ډاکټرې ليلى ته اجر عظيم ورکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

-سريلانکا په ۹ ولايتونو او ۲۵ ولسواليو ويشل شوي ده. مرکزونه په هيواد کې د سيمه ييز حکومت اساسي واحدونه دي.

-دا هيواد د يو ډيموکراتيک سيستم لخوا اداره کيږي، په کوم کې چې متحده ملي ګوند (UNPپه هيواد کې ترټولو لوی سياسي ګوند دی، چې په ۱۳٦۵ هجري قمري کال (۱۹٤٦ ميلادي کال) کې تاسيس شوی، د نورو مهمو ګوندونو سربيره، لکه د آزادۍ ګوند او د متحده تامل ليبرال ګوند، چې په ۱۳۷۱ هجري قمري کال (۱۹۵۱ ميلادي کال) کې تاسيس شوی.

-سريلانکا د نړۍ غوره چای توليدوي، او دا هيواد د نړۍ ترټولو مشهور چای شرکت، ليپټن کور دی، مخکې لدې چې د برتانوي سوداګر لخوا ترلاسه شي. دا د جامو او درملو توليد هم کوي، او همدارنګه مصالحې، ربړ، ګاڼې، قيمتي ډبرې، کب او ناريل.

-نفوس او مذهب :

د ۱۴۴۵ هجري قمري کال (۲۰۲۳ ميلادي کال) د شمېرو له مخې، په سريلانکا کې ۲۲,۰۴ ميليونه خلک ژوند کوي.

-سنهاليان ٪۸۱,۹، مور ٪۷,۹، هندي تاميلان ٪۴,۳، سريلانکاي تاميلان ٪۵، او نور ٪۰,۷۵ جوړوي.

-تاملیان د دراوډیان له نسل څخه دي او ډير دمخه د شمالي هند څخه سريلانکا ته مهاجر شوي وو، چې د ټاپو په شمالي نيمايي کې اوسېدل. تاميليان لرغونی هندي تمدن د عصري لويديځ تمدن سره يوځای کوي. د دوی په ميراث کې لوی معبدونه او سوداګريزې وړتياوې شاملې دي. دوی په اداره، صنعت او مختلفو مسلکونو کې هم کار کوي.

-د سنهالي ډلې په اړه، ډيری يې د مالايی - جاواني نژاد دي او د ټاپو په جنوبي نيمايي کې ژوند کوي او په مختلفو دندو کې کار کوي.

-هندیان په دې وروستيو کې سريلانکا ته کډوال شوي دي او په سوداګری او صنعت کې د دوی د لوی فعاليت له امله توپير لري. دوی خپل ځينې هندو او بودايي عقيدې له ځان سره ټاپو ته راوړې.

-بيا مسلمانان دي، چې ډير يې دعربي نسل څخه دي، مګر ځينې يې د مالايی، جاواني، فارسي او هندي نسل څخه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مسلمانان د سريلانکا د نفوس شاوخوا ۱۰ سلنه جوړوي، يا له ۲ مليون څخه يې ډير مسلمانان.دي .

-د سريلانکا د مسلمانانو ټولنيز او مذهبي حيثيت : [۲]

لکه څنګه چې شيخ منصور ابو صالح دا تشريح کړه: په سريلانکا کې د خلاص قرآن کالج بنسټ ايښودونکی او رييس دی :

لومړی: د سريلانکا مسلمانان له اقتصادي پلوه په دريو ډلو ويشل شوي دي:

۱- شتمنه طبقه: دوی لږ دي.

۲- منځنی طبقه : دوی اکثريت دي.

۳- بې وزله: د مسلمانانو په منځ کې د دوی سلنه ډېره ده، چې د هېواد د مسلمان نفوس له ٪۴۰ څخه زياته ده.

دوهم: مسلکونه او کاروبارونه:

۱- د سوداګرۍ ډګر: په سريلانکا کې ډېر مسلمانان په سوداګرۍ کې کار کوي؛ د هغوی په منځ کې:

الف - کوچني سوداګر: هغه کسان چې د پېر او پلور په برخه کې کار کوي، او دوی له ٪۸۰ څخه زيات دي ..

ب - عامه ګډ سهامي شرکتونه: په سريلانکا کې ۲۸۳ عامه ګډ سهامي شرکتونه شتون لري؛ د دې شرکتونو څخه يوازې اته يې د مسلمانانو ملکيت دي، يا د دې شرکتونو شاوخوا ٪۳. سم دی .

ج - مشهور لوی شرکتونه: په سريلانکا کې شاوخوا ۱۰۰ لوی شرکتونه شتون لري، او هيڅ مسلمان د دې شرکتونو څخه ملکيت نلري .

خو، مورِ يادونه کوو چې مسلمان سوداګر د سريلانکا په ډيرو ښارونو او ډيرو کليو کې په لوی شمېر کې شتون لري.

[۲] - حوار: الشيخ منصور أبو صالح: مسلمو سريلانکا نالوا کامل حقوقهم وحرياتهم، أدار الحوار: هاني صلاح، مرصد الأقليات المسلمة.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- صنعتي سکتور: په دې سکتور کې مسلمانان ډېر کم دي، ىوازې شاوخوا درې سلنه، او دوی هغه کسان دي چې په صنعتي او صادراتي سکتورونو کې کارکوي.

۳- کرنه: ډېر لږ مسلمانان په کرنه کې کار کوي، خو دوی حاصلخیزې ځمکې لري، په ځانګړې توګه په ختیځ او شمال کې، که څه هم دوی خپلې ځمکې په کرایه ورکوي.

۴- کارمندان: په دولتي څانګو کې ىا په لىبرال مسلکونو کې؛ د طب، انجىنرى او قانون په څېر، د دوی سلنه لږه ده، مګر د مسلمانانو یو مناسب شمیر په طبي او حقوقي مسلکونو کې کارکوي.

دریم: زده کړه:

د سریلانکا د مسلمانانو ترمنځ تعلیم په دوو برخو ویشل شوی دی:

۱- دولتي زده کړه: مسلمانان خصوصي دولتي ښوونځي لري، او په هغوی کې تعلیم خورا ښه دی، مګرکله چې مور دوی د نورو ټولنو له دولتي ښوونځیو سره پرتله کړو، نو دوی ډېرو روسته پاتې دي. د هغو مسلمانو زده کوونکو شمېر چې په عامه پوهنتونونو کې داخلېږي، د دوی شمېرې تناسب ته نه رسېږي.

۲ - مذهبي زده کړه: د سریلانکا مسلمانان شاوخوا دوه سوه مذهبي مدرسې لري چې د مسلمانانو لخوا تمویل کېږي. حکومت د دوی ملاتړ نه کوي او د دوی سندونه نه پېژني. په دې ښوونځیو کې نصاب یو دودیز، میراثي نصاب دی.

څلورم: د دوی مذهبي حیثیت:

پخوا، د سریلانکا مسلمانان ٪۱۰۰ سني وو، او اوس شیعه ګان په تدریجي ډول ورننوتلو پیل کړي دي، لږ څه، او د دوی شمیر اوس - لکه څنګه چې دوی وایي - شاوخوا شلو زره ته رسیدلی، مګر دایوه مبالغه شوې شمېره،ده په حقیقت کې دوی له دې څخه ډېرکم دي، مګر دوی سخت او په فعاله توګه کارکوي ترڅو خپل شمیر زیات کړي. دوی د المصطفی پوهنتون په نوم یو پوهنتون پرانستی دی، او کتابونه او مجلې خپروي. دوی تر اوسه پورې شاوخوا سل کتابونه خپاره کړي دي.

-مسلمانان په عقیده کې شافعي دي، او ټول اسلامي حرکتونه چې په اسلامي نړۍ کې فعالیت کوي د دوی سره په رابطه کې دي . په لومړي سر کې د دې غورځنګونو ترمنځ شخړې او اختلافونه وو، خو اوس

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شخړې کمې شوې دي، که څه هم د دوی ترمنځ سخته سيالي شتون لري. خو، د دې ځينو خوځښتونو ترمنځ يو څه تفاهم او همغږي هم شته ده .

-تاريخي پس منظر:

سريلانکا د هند سمندر د مرغلرې په نوم پېژندل کيده، او په لرغونو وختونو کې د "تاروپان" په نوم پېژندل کيده. لرغوني عربان چې د عربي ټاپووزمې څخه راغلي وو، هغه ته يې "سيريندیب" ويل. د برتانوي اشغالګرو له خوا هم د ۱۳۹۲ هجري قمري کال (۱۹۷۲ ميلادي کال) څخه مخکې دا "سيلون" بلل کېده. دا په پيل کې د باليسکا او ناګا قبيلو لخوا ميشته وو، کوم چې د ويدونو پلرونه ګڼل کيږي.

-د "سيريندیب" نوم چې د عربانو لخوا ورکړل شوی، په "سنهالي" ژبه کې معنی لري، چې د سيلون اصلي ژبه ده: "د ياقوت ټاپو"؛ او "سرن": د ياقوت په معنی دی، او "دي" ټاپوته سراندیپ ويل کيږي چې د "سيريندیب" نوم د سنسکرت کلمې "سيمالادويپا" څخه اخيستل شوی، چې معنی يې "د زمريانو په منځ کې د استوګنې ټاپو" ده، دا هغه اصطلاح ده چې په انګليسي ژبه کې د "سيريندیب" مفهوم تشريح کولو لپاره کارول شوې وه.

-د "سري لنکا" نوم هم له سنسکرت څخه اخيستل شوی، او په لرغوني هندي حماسو کې د ټاپو د تشريح لپاره په درناوي سره کارول شوی وه، چې تقريبا معنی يې "ښکلی او ځليدونکی ټاپو" ده.

-په يوه بيان کې ويل شوي چې شهزاده ويجيا، چې په اصل کې د شمالي هند څخه وه، د سينهالي تمدن بنسټ ايښودونکي سيلون (سری لنکا) ته يې رهبري کړل، چا چې د کرنې ملاتړ لپاره يې د اوبو لګولو عصري طريقې رامينځته کړې. له هغه وخت راهيسې، سنهاليان په پنځمه پيړۍ کې له ميلاد څخه راورسېدل او د ټاپو په شمال کې ميشت شول.

-د انوراداپوره سلطنت (چې انوراداپوره هم بلل کيږي) په سريلانکا کې لومړی او زوړ سنهالي سلطنت وه، او د دريمې پيړۍ قبل مسيح او ۹۹۳ ميلادي کال ترمنځ د سنهالي تمدن مرکز وه.

-د دوهمې ميلادي پيړۍ په لومړيو کې، تامل قبيلو (يو هندي واکمن کورنۍ) په سيلون ټاپو برید وکړ. له پنځمې ميلادي پيړۍ څخه د پرتګاليانو تر راتګ پورې، دا ټاپو د سنګالي پاچاهانو او تامل پاچاهانو ترمنځ د شخړو مرکز وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

-تاملیان په شمالي نیمایي کنټرول توانیدلي وو، او سنهالیان د ټاپو جنوبي نیمایي ته لاړل، پداسې حال کې چې دعربانو اولادونه، په اتمه پیړۍ (دوهمه هجري پیړۍ) کې رسیدو ته دوام ورکړ.

-په شپاړسمه پیړۍ کې، په ټاپو د اروپایانو اشغال هغه وخت پیل شو کله چې پرتګالیان په ۹۱۱ هجري (۱۵۰۵ میلادي) کې د کولمبو بندر ته لاړل او د سوداګرۍ لپاره یې د کینډي سلطنت پرته د ټاپو په اصلي ساحلي سیمو خپل کنټرول پراخ کړ.

-هالنډیان د ۱۰۹۶ څخه تر ۱۲۳۰ هجري (۱۶۸۵ څخه تر ۱۸۱۵ میلادي کال) پورې د پرتګالیانو ځای په ځای کولو کې بریالي شول ترڅو دا سیمه د هند په سمندر کې د سوداګرۍ د یوې اډې په توګه خوندي کړي.

-د ۱۲۱۰ او ۱۲۱۱ هجري (۱۷۹۵ او ۱۷۹۶ میلادي کال) ترمنځ، انګریزانو وکولای شول چې د هالنډ مستعمرې کنټرول کړي، او په ۱۲۱۷ هجري (۱۸۰۲ میلادي کال) کې یې دا ټاپو د برتانوي مستعمرې په توګه وټاکه. په ۱۲۳۰ هجري (۱۸۱۵ میلادي) کې، دوی د کنډي سلطنت له ړنګېدو وروسته کنټرول ترلاسه کړ، او لومړني اروپایان شول چې په ټول ټاپو یې واکمني وکړه.

-برتانویانو په سریلانکا کې د کافي، نارېل او ربړ کښت ته وده ورکړه او د چای کښت یې معرفي کړ.

-په ۱۳۳۴ هجري قمري کال (۱۹۱۵ میلادي کال) کې، د سریلانکا خلکو د کنډي سلطنت له سقوط څخه ۱۰۰ کاله وروسته په هیواد کې ناکرارۍ راوپارولې او د واک د ونډې غوښتنه یې وکړه.

-په ۱۳۴۴ هجري قمري کال (۱۹۲۵ م) کې، انګلستان د اساسي قانون د اصلاحاتو لپاره یوه ځانګړې کمیټه جوړه کړه، چې د انګلستان د "متکي ولایت" په توګه د سیلون حیثیت سره یې مرسته وکړه.

-په ۱۳۶۳ هجري قمري کال (۱۹۴۴ م) کې، انګلستان دیوه اساسي قانون پروژه تصویب کړه چې سیلون ته یې د اساسي قانون حکومت جوړولو فرصت ورکړ.

-دې ټاپو په شلمه پیړۍ کې خپلواکي ترلاسه کړه، او د ۱۳۶۷ هجري قمري کال د ربیع الاول (د ۱۹۴۸ کال د فبروري په ۴مه) کې د سیلون د خپلواک دولت په نوم پیژندل شو.

-هیواد د لومړي وزیر په مشرۍ پارلماني سیستم تصویب کړ، او د سیلون لومړی وزیر ډودلي سینانایک وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-تاملیان او کورنۍ جګړه:

سريلانکا د کورنۍ جګړې څخه رنځ وړی چې د يوې پيړۍ څلورمه برخه يې دوام وکړ. د دې هيواد اهميت د سويلي آسيا سيمې ته د لومړي اسانه دروازې په توګه رامينځته کيږي، سربيره پردې د مصالحو، دارچيني او چای سوداګری کې د هغې رول.ډيرمهم دی .

-په ۱۳۷۵ هجري قمري کال (۱۹۵۶ م) کې، د ريدګوی ډياس بندارانايک حکومت يو قانون تصويب کړ چې له مخې يې سينهالي ژبه د هيواد يوازينۍ رسمي ژبه شوه، او تامل قبيلو د دې قانون مخالفت وکړ.

-د تاملیانو او سنهاليانو ترمنځ شخړه وروسته له هغه رامنځته شوه چې سنهالی د رسمي ژبې په توګه وپژندل شوه، او موافقه وشوه چې تامل به د هيواد په ډيرو سيمو کې غالبه ژبه وي. دا يوازينۍ جګړه نه وه، ځکه چې په سريلانکا کې د تاملانو او سنګاليانو ترمنځ له ډيرې مودې راهيسې شخړه روانه وه.

-د هندو تاملانو د سنګالي بودايانو په وړاندې د خپلو حقونو د غوښتلو په پايله کې، او د دواړو نسلونو ترمنځ د دوامداره اقتصادي او ټولنيزو توپيرونو په رڼا کې، د تاملانو غوښتنې نورې هم زياتې شوې؛ دا د تامل ايلام د آزادۍ پرانګانو ((LTTEد راڅرګندېدو لامل شو، يو وسله وال غورځنګ چې موخه يې د کولمبو له مرکزي واک څخه د تامل ايلام خپلواکي ترلاسه کول وو.

-د تامل ايلام ببلتون غوښتونکو د ازادۍ پرانګانو ((LTTEد ځينو وژنو په ترسره کولو کې بريالی شول، په شمول د ۱۴۱۳ هجري قمري کال د ذوالقعدې په مياشت کې (د ۱۹۹۳ کال د مې په مياشت کې) د ولسمشر رانا سنګه پريماداسا وژنه.وه .

-په ۱۴۲۱ هجري (۲۰۰۰ ميلادي کال) کې، د تامل ايلام د آزادۍ پرانګانو لخوا په جافنا ټاپووزمه کې د ترسره شويو جګړو شدت زيات شو.

-په ۱۴۲۳ هجري قمري کال (۲۰۰۲ ميلادي کال) کې د ناروې په منځګړيتوب سره د تامل پرانګانو سره د اوربند تړون لاسليک شو.

-په ۱۴۴۰ هجري قمري کال (۲۰۱۹ ميلادي کال) کې، ګوتابايا راجاپاکسا د ولسمشرۍ دنده په غاړه واخيسته. هغه د تامل پرانګانو سره د سريلانکا د وسله والو ځواکونو په جګړو کې مشري وکړه، چې د دوی په ماتې او د سريلانکا د کورنۍ جګړې په پای ته رسيدو سره پای ته ورسيده. سنګاليان هغه يو ملي اتل ګڼي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-په هيواد کې سياسي وضعيت لا هم ګډوډ پاتې دی، د بيړني حالتونو له امله ځپل شوی او د اقتصادي بحرانونو تر ولکې لاندې دی، او دا لا هم له منځه ځي.

-د يادونې وړ ده چې بريتانيا او اروپايي ټولنې د تامل پرانګانو سره د خونړۍ کورنۍ جګړې پر مهال د سريلانکا حکومت ته په مليونونو ډالر پوځي تجهيزات وپلورل.

-د رسمي ريکارډونو له مخې، برتانيا سريلانکا ته د ۲۲ مليون ډالرو څخه زياتو تجهيزاتو سوداګريز پلور تصويب کړ، په شمول د زغره والو موټرو، د ماشين ټوپکو اجزاو، او نيمه اتوماتيک تومانچو.

-د اسنادو او د اروپايي ټولنې د چارواکو په وينا، سلواکيا هم د ۱,۷۸ مليون ډالرو په ارزښت ۱۰۰۰۰ توغندي پلورلي، او بلغاريا د وسلو او مهماتو ۲,۸۳ ميليونه ډالر. پلور تصويب کړی دی.

-د اروپايي او امريکايي ملاتړ څخه په منې، حکومت وکولای شول چې د سريلانکا ۲۶ کلنه کورنۍ جګړه پای ته ورسوي.

-د سريلانکا تاريخ، چې په ۱۴۰۳ هجري قمري کال (۱۹۸۳ ميلادي کال) کې پيل شو، د تامل پرانګانو د وسله والو عملياتو نښه وه. دغو نښتو د جګړې دواړو خواوو ته د جنګي جرمونو لامل شو، او د دې کورنۍ جګړې زيانونه د يوويشتمې پيړۍ تر پيل پورې د پنځوس زره مړو او ۱,۱ مليون کډوالو سره اټکل شوي دي.

-د لويديځ اشغال او کورنۍ جګړې ترمنځ اړيکه :

-د لويديځ اشغال د سريلانکا په خاوره کې د شخړو په اور اچولو کې خپل اغيز درلود. د کاتوليکزم سربيره، چې د پرتګاليانو لخوا خپور شو، هالنډيانو کالوينيزم خپور کړ (يو پروټيستانټ عيسوي فرقه چې بنسټ يې د فرانسوي اصلاح غوښتونکي جان کالوين ته منسوب دی). په ټاپو کې د هالنډيانو د شتون له پای ته رسيدو سره، مورګورو چې د پرتګالي او هالنډي اشغالګرو دواړو د ټاپو په دننه کې د دوو ځانګو: هندو (تامل) او بودايي (سنهالي) ترمنځ د اختلاف او افراطيت تخم کرلی وه، پداسې حال کې چې مسلمانان په سيمه کې د مصالحو په سوداګرۍ کې د اشغالګرو ځواکونو د انحصار له امله په انزوا کې وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-کله چې انګريزانو په ۱۲۳۰ هجري قمري (۱۸۱۵ ميلادي) کې د کنډي امارت چې د پرتګالي او هالنډي اشغالګرو ځواکونو په وړاندې پې مقاومت کړی وه، نسکور کړ، انګريزانو په ټول ټاپو کې يوه متحده اداره جوړه کړه او د هيويا او چای کښت ته پې پراختيا ورکړه. برتانويانو د هند له نيمې وچې څخه هندي تامل کارګران راوستل. دا په سريلانکا کې د تاملانو دوه ډوله راڅرګندېدو لامل شو: هندي او اصلي.

-د هيواد د دوو اصلي توکميزو ډلو په وړاندې د برتانوي پاليسۍ پر بنسټ د سينهاليانو په پرتله د تاملانو ملاتړ وه، او ډير تاريخ پوهان د شلمې پيړۍ په پای کې د کورنۍ جګړې مخکښان چې هيواد پې ويجاړ کړ د تبعيض دې قصدي پاليسۍ ته يې منسوبوي.[۳]

-د خپلواکۍ په لور تمايل :

-بيا، د هندي تاملیانو په وړاندې د برتانوي تبعيض په پايله کې، او دوی ته د دولت د جوړښتونو د کنټرول حق ورکولو، او د دوی د نفوس وزن (کوم چې ۱۵٪ و) څخه ډير په سياسي پوستونو کې د پاتې کيدو حق ورکولو په پايله کې، دې تبعيض د سنګاليانو په منځ کې د ملتپالنې، آزادۍ غوښتونکي احساس او د برتانويانو او تاملیانو په وړاندې يو شان نفرت رامينځته کړ.

-د سنګالي هويت سره يو ملي مقاومت غورځنګ رامينځته شو، چې برتانوي حکومت په ۱۳۴۹ هجري قمري کال (۱۹۳۱ ميلادي کال) کې يې سيلون خپلواکۍ ورکولو ته وهڅول.

-سيلون د ۱۳۶۷ هجري قمري کال د ربيع الاول (۱۹۴۸ کال د فبروري) په مياشت کې له انګلستان څخه خپلواکي ترلاسه کړه. برتانيا د خپل حکومت حق خوندي کړ چې په ټاپو کې د پلي کيدو لپاره قوانين وړانديز کړي. په لومړي پارلمان کې ۵۸ سنهاليان، ۲۹ تاملیان او ۸ مسلمانان شامل وو.

-سنهاليانو په چټکۍ سره د سياسي، قضايي، اقتصادي او پوځي تصميم نيونې مرکزونو کنټرول ترلاسه کړ. دا واکمني د دې حقيقت له امله اسانه شوه چې برتانوي بودايانو، له خپلواکۍ وروسته، په سيمه کې د مسلمانانو او هندوانو سره دښمني لرونکي عناصر ځای پر ځای کړل.

[۳] - رحلة إلى سيلان وحديث في أحوال المسلمين، محمد بن ناصر العبودي، صـ ۱۲، ۱۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-مسلمانان د حکومتي ځټک او تاميلی سندان ترمنځ:

-سره له دې چې په ټاپو کې د اسلامي احيا وروستي غورځنګ، بودايانو د تامل پرانګانو په ضد د حکومت لپاره د ملاتړي عنصر په توګه مسلمانان کارولي دي، سره له دې چې تامل ژبه په ټاپو کې د مسلمانانو لخوا ويل کيږي. د کورنۍ جګړې له پای ته رسېدو وروسته، د پرانګانو له ماتې وروسته د مسلمانانو په اړه د حکومت نظر بدل شو، او نورو مسلمانانو ته د هيواد داصلي اوسيدونکو په توګه نه ګوري. د سريلانکا د واکمن بودايي اکثريت له خوا د مسلمانانو ځورونه زياته شوې ده.

-په دې توګه، سره له دې چې په سيمه کې د مسلمانانو د پراخ شتون تاريخ ځرګندوو، ظلم او ستم د مسلمانانو د تاريخ سره سم خپل چانسونه کمزوري کړل.

-په سريلانکا کې د اسلام تاريخ :

دې سيمې ته د اسلام راتګ هند او د اندونيزيا ټاپوګانو ته د هغې له راتګ سره تړاو درلود، ځکه چې د اسلام له راتګ څخه مخکې د سريندیب ټاپو سره د عربو سوداګريزې اړيکې وې. مسلمان سوداګر د لومړۍ هجري پېړۍ په لومړيو کې دې خاورې ته ننوتل، خو د سيلون په ټاپو کې د اسلام اصلي خپرېدل د لومړۍ هجري پېړۍ په پای او د دوهمې هجري پېړۍ په پيل کې پيل شول، چېرته چې اسلام د ټاپو د ساحلونو په اوږدو کې خپور شو، او بيا دهندي تاميليانو مسلمانان او د مالديا او اندونيزيا مسلمانان ټاپو ته راغلل.

-د اروپايانو له اشغال څخه مخکې وختونو کې د سيلون پاچاهانو عرب او مسلمان سلاکاران درلودل.

-د اسلام په پيل کې اختلافات :

-په حقيقت کې، سريلانکا ته د اسلام د ننوتلو په اړه ډيرې کيسې شتون لري. که څه هم دا منل شوې ده چې اسلام د واعظانو د انفرادي هڅو له لارې داخل شو، خو روايات مختلف دي په ځينو روايتونو کې راغلي چې دا د "الحجاج بن يوسف" په وخت کې د عربانو په لاس داخل شو او دوی هلته ميشت شول. دا د اسلام د ننوتلو پيل وو، کوم چې د دوی د اخلاقو او محبوبو معاملو له لارې ترسره شو.

-په بل بيان کې، اسلام د مراکشيانو د يوې ډلې لخوا راوړل شو چې په پيل کې دې هيواد ته راغلل او د مرکزي لوړې په "کيندي" سيمه کې د خپل بودايي پاچا سره پاتې شول. او يو له دوی څخه د پاچا طبيب شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-د پاچا او له هغه وروسته راغلو کسانو ترمنځ اړيکې دومره قوي شوې چې دوی د هغه له کورنۍ سره ودونه وکړل. د دوی اولادونه هلته پاتې شول، او کله چې پرتګاليان سيلون ته ننوتل نو د دوی نوم "مورز" شو. ځکه چې دوی د مراکش مسلمانان "مور" بلل، لکه څنګه چې ښه پيژندل شوي، او دوی لاهم په ټاپو کې د نيمه خپلواک وجود سره پاتې شوي دي، او د هغې ځيني غړي ځانګړي ځانګړتياوې لري، او دوی د ځان لپاره د "د موريش کلتور کور" په نوم يو اسلامي کلتوري ټولنه جوړه کړه.

-ځيني څېړونکي دا کيسه د مالديپ، ګاونډي سيلون د خلکو د اسلام منلو کيسې سره تړاو لري، د شيخ ابو البرکات الببارې په لاس، چې دې خاورې ته د اسلام د بلنې لپاره راغې.

-په سيلون کې يو بندر هم شته چې دوی وايي لومړی ځای وه چې مسلمانان ترې دې هيواد ته ننوتل. دا د "باربرين" په نوم يادېده، او ځيني يې په دې باور دي چې دا د شيخ "ابو البرکات الببارې" نوم لري، چې په ۵۴۸ هجري کال کې "مالديپ" ته راغلی وه، يا د بربرانو يا د هغوی د خپلوانو څخه د نورو خلکو نوم دی.

-بل نظر په سريلانکا کې د اسلام خپريدل د هغو عرب مسلمانانو شتون سره تړاو لري چې د هند په جنوب ختيځ ساحل کې ميشت شوي وو. دوی سريلانکا ته منظم مهاجرتونه وکړل، خلک يې د خدای دين ته راوبلل او په سريلانکا کې يې د مسلمانانو وضعيت وڅارلو. د هند او سريلانکا د مسلمانولو ترمنځ د قوي اړيکو ثبوت دا دی چې دوی په ورته ژبه خبرې کولې.

-د هغه له خوا، القزويني په دې باور دی چې د سريلانکا سنهالي پاچا، دوهم اکربودي، چې د هجرت له لومړی څخه تر دولسمې (۶۲۳ او ۶۳۳ ميلادي) کلونو پورې يې پر هيواد واکمني وکړه، عربي ټاپووزمې ته د دوو قاصدينو څخه جوړ يو پلاوی يې واستاوه. د هغه خبرونو د تاييد لپاره چې هغه د ظهور په اړه ترلاسه کړی وه ، هلته يو نوی دين و، او کله چې پلاوی د عربي ټاپووزمې (مدينې) ته ورسيد، نو دوی وموندل چې پيغمبر صلی الله عليه وسلم وفات شوی دی. بيا اسلامي خلافت له ابوبکر الصديق رضی الله عنه څخه وروسته عمر رضی الله عنه ته انتقال شو، الله تعالی دې له دوی دواړو څخه راضي وي. پلاوي په مدينه کې د خليفه راشد عمر بن الخطاب رضی الله عنه سره وليدل او له هغه څخه يې د نوي دين تعليمات ترلاسه کړل. خدای پاک حکم وکړ چې د دوو داعيانوڅخه يو به هغه وخت مړ شي کله چې دوی سيلون ته راستنيږي، او د "مکران" په نوم ځای کې د خالصې سرچينې څخه د اسلام پيغام ليږدوي. خو، د هغه ملګري دا خبر پاچا ته ورساوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-د يادونې وړ ده چې عباسي خليفه هارون الرشيد خالد بن ابي بقيه د هغه وخت د مسلمانانو د غوښتنې په ځواب کې سيلونيانو ته د اسلامي دين احکام ورزده کولو لپاره سيلون ته واستاوه. دا د ۳۰۰ هجري کال خبره وه. خالد په ۳۱۷ هجري کال کې په پلازمېنه کولمبو کې وفات شو، په داسې حال کې چې هغه په ټاپو کې مسلمانانو ته د تبليغ او تعليم ورکولو ته دوام ورکړ. دا د هغه يادګاري ډبرې څخه څرګندېږي چې خليفه د مړو په قبر کې د ايښودلو لپاره ليږلې وه، چې وروسته په کولمبو کې د سريلانکا ملي موزيم ته ليږدول شوې وه.

-په ټول هيواد کې يو شمير يادګاري ډبرې او عربي سکې هم کشف شوي دي، چې د مختلفو دورو تاريخ لري. دا ټول د عربانو د دوامداره راتګ او په ټول هيواد کې د اسلام د خپريدو روښانه شواهد دي، چې اوس مهال د دوی شمير دوه مليونه مسلمانانو ته رسيږي.

-داسې انګيرل کيږي چې په سريلانکا کې د اسلام اصلي خپريدل د لومړۍ هجري پيړۍ په پای او د دوهمې هجري پيړۍ (د اتمې پيړۍ) په پيل کې پيل شول، او په پايله کې، سريلانکا يو بشپړ اسلامي هيواد شو. خو، د شپاړسمې ميلادي پيړۍ له پيل راهيسې، په سريلانکا کې د مسلمانانو نفوذ د پرتګالي اشغال له راتګ سره کم او ورک شو. د سريلانکا پاچاهانو د اروپايي اشغال څخه مخکې وختونو کې له عربانو او مسلمانانو څخه د سلاکارانو په توګه کار اخيست.

-د اسلامي دعوت زوال :

-کله چې سيلون د پرتګاليانو، بيا هالنډيانو او په پای کې د برتانويانو لخوا اشغال شو، مسلمانان د ځلورو پيړيو لپاره د عيسوي مبلغينو له ننګونې سره مخ وو. اشغال د دې مبلغينو ملاتړوکړ او خپل نفوذ يې هغوی ته وغځاوه. د دې ننګونې سره مسلمانانو په لرې پرتو سيمو کې پناه واخيسته. دا د اسلام د زوال او د اسلام د دعوت د بنديدو لامل شو، چې د صليبي اشغالګرو لخوا د مختلفو توکميزو ډلو ترمنځ د شخړو د راپارولو سره سمون خوري. او هرځوک د مسلمانانو پر ضد وهڅوي.

-پرتګاليانو، چې د "غرني کنډي" سيمې پرته يې ټاپو ونيولو، د مصالحو او دارچينو سوداګرۍ يې انحصار کړه. د دوی اشغال د کاتوليک مذهب د بدلولو کمپاين سره مل وه، حتی د هندو نفوس په منځ کې. دوی ټاپو په اداري لحاظ په دوو برخو ووېشلو چې د تامل او سنهالي سيمو سره ورته وو، په کوم کې چې دوی د اداري او عدالت دوه سيستمونه رامينځته کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-د کنډي پاچا د هالنډيانو مرسته وغوښته، چې په سيمه کې د پرتګاليانو تر ټولو مهم سيال وو، او د ۱۰۴۷ هجري قمري کال (۱۶۳۸ ميلادي کال) راهيسې يې په ټاپو باندې خپل کنټرول پراخ کړ. دوی په مرکزي ختيځ ساحل کې باتيکالووا، بيا په شمال کې ترينکومالي، بيا کولمبو (لويديځ ساحل)، بيا په ۱۰۶۸ هجري (۱۶۵۸ ميلادي کال) کې جافنا ونيول، چې په ۱۰۷۸ هجري (۱۶۶۸ ميلادي کال) کې يې په ټاپو کې د پرتګاليانو شتون پای ته ورساوه.

-پرتګاليانو په ټاپو کې د مسلمانانو پروړاندې جګړه پيل کړه، او د سوداګرۍ کنټرول يې ترلاسه کړ، کوم چې ټاپو ته د دوی له راتګ راهيسې د مسلمانانو ترکنټرول لاندې وه. دوی د خوندي مسلمان نفوس د ويرولو او بې ځايه کولو پاليسي پلي کړه، او پرتګاليانو ټول مسلمان کلي ويجاړ کړل، او هڅه يې وکړه چې په ټاپو کې د اسلامي شتون هر ډول نښې له منځه يوسي. دې کار د مسلمانانو لوی شمير د لويديځ او سويلي ښارونو څخه چې سمندر ته نږدې دي مهاجرت ته وهڅول، او دوی د هيواد مرکز او د هغې لوړو سيمو ته خپاره شول، کوم چې په هغه وخت کې د "کنديان" پاچاهانو ترکنټرول لاندې وو. دا سيمې اوس مهال د پلازمينې "کولمبو" شمال ته موقعيت لري.[٤]

-هالنډيانو د عيسويت کمپاينونو ته دوام ورکړ او د اسلام د ظهور مخه يې ونيوله. تر هغه چې د دوی واکمنۍ پای ته ورسېده او په ۱۱۲۸ هجري قمري (۱۷۱۶ ميلادي کال) کې د ټاپو د برتانوي اشغال له خوا د دوی ځای ناستی شو، چې د پرتګاليانو او د هالنډيانو له خوا د ظلم او شکنجې پاليسي يې يو څه نرمه کړه، انګريزانو د خپلو پخوانيو د عيسويت کولو ورته پاليسي تعقيب کړه، نو دوی د ۱۱۴۴ او ۱۱۵۹ هجري قمري (۱۷۳۲-۱۷۴۶ ميلادي کال) ترمنځ کې شمير ښوونځي جوړ کړل او په سيلون کې يې د ټولو فرقو او ټولګيو لپاره د تعليم دروازه پرانيسته. خو مسلمانان په اسانۍ سره هغه ورځې هېرولی نه شي چې دوی د هالنډي اشغال تر ولکې لاندې ژوند کاوه، او د دوی په ذهن کې، لويديځ تعليم د کليسا د عيسويت کولو اهدافو سره تړلی وه، او له همدې امله دوی د برتانوي تعليمي پاليسۍ سره په ډير احتياط سره مخ شول، او دا ډول تعليم يې رد کړ، او د خپلو هغو ښوونځيو څخه راضي وو چې جوماتونو سره تړلي وو، او د قرآن کريم او د اسلام د اساسي اصولو تدريس پورې محدود وو.

-که څه هم په جزيره نما کې د لويديځ تعليم ته د مسلمانانو بې زړه توب قوي توجيهات درلودل، خو که چيرې د نورو ډلو په پرتله چې له دې ډول تعليم څخه ګټه پورته کوله، نو مسلمانان يې په مادي لحاظ

[٤] -په اسيا او استراليا کې د مسلمانانو لړکيو، سيد عبدالمجيد بکر، الاصفهاني مطبعه، جده، ۱۳۹۳ هـ ش، مخ. ۲۴۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته پاتې کړل، خو يو شی چې مورږ بايد يادونه وکړو هغه دا ده چې د دې برتانوي تعليمي موسسو له لارې د نورو فرقو ډيرو پيروانو خپل دين پريښود او عيسويت يې قبول کړ، چې د سپين پوستو دين وو، خو خدای تعالی مسلمانان له دې څخه وژغورل.[5]

-د اشغالګرو د ناوړه رول او د عيسوي مبلغينو د دسيسو سره سره، د دوی د دسيسو پايلې د نيم مليون عيسويانو څخه وې، او اسلام د مالي يا سياسي ملاتړ پرته د انفرادي هڅو له لارې خپريدو ته دوام ورکړ. هغه لا هم د هغه ځوروڼې سره سره چې شاوخوا يې کړئ، ثابت قدم دی.

-هغه سيمې چې مسلمانان پکې ژوند کوي :

په سريلانکا کې مسلمانان په دوو لويو ډلو ويشل شوي دي: مورو او مالېزيايي. مورو د ټول مسلمان نفوس له ۹۶٪ څخه ډير جوړوي.

د "مورو" کلمه په اصل کې د ځينو اشخاصو لپاره ځانګړې وه، خو په دې وروستيو کې يې عمومي معنی ترلاسه کړې، او دا د عربو او هندي اصلي مسلمانانو لپاره کارول شوې ده[6]

د مالېزيا خلک د مالېزيا اصلي اوسيدونکي دي چې د هالنډيانو لخوا د مالېزيا د اشغال پرمهال هيواد ته راوړل شوي وو.

-مسلمانان د هيواد په څو ولايتونو کې ژوند کوي، په شمول د: په شمال کې جافنا، مانار، او ترينکوملي؛ په مرکز کې: پوتالام، ماتالا، او کنډي؛ او په جنوب کې: پلازمينه، کولمبو، او ګال. خو ډېر يې په ختيځه سيمه کې دي.

-مسلمانان د هندو-بودايي شخړو څخه ډېر ځورېږي، چې دوی يې هدف ګرځېدلي دي، ځکه چې دوی د حکومت پر ضد د بغاوت کوونکو ياغيانو اطاعت کولو څخه انکار وکړ.

-احصايې ښيي چې په کورنۍ جګړه کې ۱،۸ ميليونه مسلمانان ووژل شول. د دې شخړو په جريان کې د مسلمانانو کورونه هم په مکرر ډول بمبار شوي، چې له امله يې په سريلانکا کې ۳۰۰،۰۰۰ مسلمانان بې کوره شوي، او ډير يې د کډوالو په کمپونو کې ژوند کولو ته اړ شوي دي.

---

[5] - په سريلانکا کې په اسلامي عربي ښوونځيو کې د عربي ژبې وضعيت: يوه تشريحي، تحليلي او ارزيابي مطالعه، عبدالرشيد خان عبدالستار، د پي ايچ ډي تيزس، د فراغت مطالعاتو کالج، د سودان د ساينس او ټيکنالوژۍ پوهنتون، ۱۴۳۶ هجري - ۲۰۱۵ عيسوي، مخ. ۳۵.

[6] - [3]پخوانی سرچينه، مخ. ۳۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-خو، مسلمانان په هيواد کې له مذهبي ازادۍ څخه خوند اخلي، که څه هم جزوي دي. دوی د هند د مسلمانانو په پرتله ښه دي، چيرې چې دوی د جوماتونو او خصوصي اسلامي ښوونځيو د جوړولو لپاره بشپړه آزادي لري. شپږ مسلمان وزيران او د پارلمان غړي لري، او د جوماتونو د څارنې لپاره د اسلامي چارو وزارت شتون لري.

-په سريلانکا کې ډير مسلمانان تاملي ژبه وايي، کوم چې د جنوبي هند د مسلمانانو ژبه هم ده. په دې ژبه کې د سريلانکا او جنوبي هند د پوهانو لخوا ډيرى اسلامي ليکنې شتون لري. خو، سنګالي ژبه، چې په سريلانکا کې د اکثريتو ژبه ده، اوس د هيواد رسمي ژبه شوې ده. له همدې امله، ډيرو مسلمانانو تاملي پريښوده او د سينهالي ژبې زده کړه يې پيل کړه، کوم چې د دوی لپاره د ژوند ژبه ګرځيدلې ده. ستونزه په سنګالي ژبه کې د اسلامي ليکنو نشتوالی دی. له همدې امله، په سنګالي ژبه کې د اسلام په اړه د کتابونو ليکلو ته بيړنی اړتيا ده، ترڅو اسلامي پوهاوی او اسلامي علوم د هغې له لارې خپاره شي.

-تعليمي او مدافعتي فعاليت:

-مسلمانان ډېر جوماتونه، ښوونځي او اسلامي کلتوري مرکزونه لري. په سريلانکا کې شاوخوا ۴۰۰ د ارالحفاظونه ، ۶۰۰ مخلوط لومړني ښوونځي، د نظاميه اسلامي پوهنتون سربيره، چې د ۱۳۹۳ هجري قمري کال د رجب په ۱۹مه (د ۱۹۷۳ کال د اګست په مياشت کې) تاسيس شوی، شتون لري.

-د سريلانکا پلازمېنه، کولمبو،کې يو لوی اسلامي مرکز، د فارغ التحصيل امامانو او واعظانو لپاره يو ښوونځی چې د اسلام د خپرولو لپاره وقف شوی، ۲۵ اسلامي اداري، د يتيم خانو مرکزونه، او يو لوی اسلامي کتابتون لري چې سلګونه اسلامي کتابونه لري. دلته يوه اسلامي محکمه هم شته چې شرعي قانون او د هغې قوانين په کورنيو چارو او معاملو کې پلي کوي.

-دوی څو د وکالت ټولنې لري چې د سريلانکا په ټولنه کې د وکالت او پوهاوي لوړولو فعاليتونه ترسره کوي. د دې ټولنو څخه يوه سلفي ټولنه ده چې مرکز يې په پوتالاما کې دی، چې د سريلانکا په مختلفو سيمو کې د اسلامي هويت په ساتلو او د مسلمانو کډوالو سره د مرستې په برخه کې د پام وړ رول لوبوي.

-په سريلانکا کې مسلمانان، چې يو وخت د خپلو سوداګريزو ګټو لپاره پيژندل کېدل، اوس د تر ټولو تعليم يافته ډلې په توګه پيژندل کيږي. د رسنيو ځينې سرچينې ښيي چې په پوهنتونونو کې ښوونځيو او کالجونو ته د مسلمانو زده کوونکو شمير زيات شوی دی. په تعليم باندې د تمرکز کولو سره، دوی د ښوونکو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

چمتو کولو خنډ لري کړی دی چې کولی شي خپلو ماشومانو ته په داسې ټولنه کې چې د مختلفو رجحاناتو څخه ډکه ده، سالمه عقیده یې چمتو کړي. دا د دواړو جنسونو د مسلمانو ښوونکو د شتون له امله دی، چې اوس په مختلفو برخو کې تخصص لري، لکه انجینری، طب، محاسبې او مدیریت، د سریلانکا پوهنتونونو په مختلفو کالجونو کې د پوهنځي غړو سربیره.

-خو د مسلمانانو شرایط د مطلوب او مطلوبې کچې څخه ښکته پاتې دي، سره له دې چې د دوی له منځ څخه وزیران او په پارلمان کې د دوی استازي شتون لري. نن ورځ مسلمانان چې تر ټولو لویه ستونزه ورسره مخ دي دا ده چې څنګه خپل اسلامي هویت په داسې ټولنه کې وساتي چې مذهبي او کلتوري تنوع لري، سربیره پردې چې دوی د حکومت ملاتړ لرونکي بودایي اکثریت لخوا ځورول کیږي، کوم چې د مسلمانانو په منځ کې عیسویت خپروي .

-جوماتونه او اسلامي اداره :

۱-د الابرار جومات بروالە. ۲-د بیرولا جومات.

-په سریلانکا کې ډېر جوماتونه شته، چې ځینې یې د معماری ډیزاین او همغږی له مخې توپیر لري. شاید د دې تر ټولو مشهور د پیرولا جومات وي، او همدارنګه د کولمبو لوی جومات ، چې د دارچیني باغونو او ښکلي ګلونو په مینځ کې موقعیت لري. په سریلانکا کې د مسلمانانو موقعیت پورې اړه لري، نور کوچني جوماتونه هم شته.

-د کولمبو لوی جومات :

د ځینو واعظانو په وینا، "په سریلانکا کې د جوماتونو شمیر له دوه زرو څخه ډیر دی، او په لویو کلیو کې له یو څخه ډیر جوماتونه شتون لري، او همدارنګه د ټیکایا په نوم د لمانځه خونې شتون لري. په لویو ښارونو کې له یو څخه ډیر جوماتونه هم شتون لري. د مثال په توګه، د هیواد په مرکز د کنډي په ښار کې، کوم چې د بودایانو لپاره یو تاریخي ښار دی، د دوی ترټولو لوی او مقدس معبد شتون لري. پدې ښار کې اوه جوماتونه شتون لري، چې په ټولو کې د جمعې لمونځونه کوي."

-ځینې اسلامي ټولنې هم شته، چې تر ټولو مهمې یې د سریلانکا مسلمانانو ټولنه او د مالیان ټولنه ده، چې له ۱۳۶۵ هجري قمري کال (۱۹۴۶ میلادي کال) راهیسې په سریلانکا کې د متحده ملي ګوند سره تړاو لري. دا اسلامي ټولنې د سختو اقتصادي شرایطو سره سره په خصوصي ښوونځیو کې مسلمانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومانو ته د اسلامي علومو د تدريس څارنه کوي. دوی د اسلام تعليمات هر هغه چا ته تشريح کوي چې غواړي ويې پيژني ترڅو اسلام پاتې شي او خپور شي.

-لومړی: په اسلامي ټولنه کې غږ:

اسلامي غورځنګونه د تبليغ دنده ترسره کوي، او هغه دا دي: تبليغي جماعت، جماعت اسلامي، او سلفي جماعت. نورې ټولنې هم شته، لکه د جماعت علماء، چې په ټوله سريلانکا کې خپرې شوې دي. خو دا غورځنګونه په اسلامي نړۍ، په ځانګړې توګه عربي نړۍ کې د اسلامي غورځنګونو تر اغيز لاندې راڅرګند شول. نو، دغه کار د دوی ګټې او سازمانونه ونيول، او دا زمونږ په خير هيواد لپاره مناسب نه دی - يو هيواد چې مونږ پکې اقليت يو - او اوس دا غورځنګونه دا احساس کوي، نو دوی هڅه کوي چې د خپلو غورځنګونو او خپلو ګټو په جوړښت کې ځينې بدلونونه راولي.

دوهم: د اسلامي ټولنې څخه بهر غږ:

-د بودايانو، سنهاليانو او هندوانو ترمنځ د تبليغي ټولنو کار روان دی، او په دې برخه کې ځلور مهمې ټولنې کار کوي، مګر د ښه پلان جوړونې او کافي سازمان پرته؛ له همدې امله، مونږ ګورو چې د نويو مسلمانانو پالنه او روزنه په سريلانکا کې يو له خورا ستونزمنو کارونو څخه ده. خو، د اسلام په منلو کې د پام وړ زياتوالی راغلی دی، او بودايان تر ټولو زيات اسلام ته اوښتي دي.

-په دې برخه کې د کارکوونکو په منځ کې يوه احصايه شته چې وايي: له ځلورو څخه يو تن

هره ورځ په اسلام کې داخليږي ، زه فکر کوم چې دا يوه مبالغه شوې احصايه ده، خو که وويل شي: په مياشت کې له ځلورو څخه يو تن په اسلام کې داخليږي ، دا يوه معقوله شمېره ده.

-د سريلانکا واعظ همدارنګه د هيواد د مسلمانانو په ژوند باندې د دعوت غورځنګ اغيزې روښانه کړې. هغه په سريلانکا کې د واده په اړه د مسلمانانو ځينې دودونه بيان کړل، چيرې چې دوی د ميرمنې له کورنۍ څخه پيسې، ځمکه او شايد کور اخلي. دا دود د هندوانو لخوا معرفي شوی، خو دوی لاهم د جهيز په توګه لږ مقدار ورکوي. دا دود اوس مهال د له منځه تلو په حال کې دی، که څه هم د هيواد په ختيځه برخه کې يې نفوذ لاهم پياوړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيا ميړه د واده په ورځ يا شپه د ښځې کور ته ځي، او د ناوې کورنۍ د هغې لپاره يوه ميلمستيا چمتو کوي، او بيا ميړه په راتلونکو ورځو کې ميلمستيا کوي.

د روژې، واده، نوي ماشوم او نوي کور ته د ننوتلو لپاره ډېر دودونه وو، خو دا دودونه له منځه تللي دي. سلفي غورځنګ د دې ټولو دودونو سره مبارزه وکړه، او هغه يې بدعتونه او ګمراهي ګڼلې.

-د کولمبو لوی جومات :

- "سيلون ته سفر او د مسلمانانو د شرايطو په اړه بحث" کتاب د دې ليکوال محمد بن ناصر العبودي لخوا ليکل شوی، چې پخپله يې سريلانکا ته سفر کړی وه، د کولمبو لوی جومات تشريح کوي، چيرې چې هغه وويل:

"د جمعې د لمانځه وخت وه ما وغوښتل چې هلته په تر ټولو مهم جومات کې لمونځ وکړم. دوی وويل: دا د کولمبو لوی جومات دی."

-دوی مور ته د دې تاريخ په اړه وويل: دا د سيلون په ټول ټاپو کې لومړنی جومات دی، او دا د عربانو لخوا څلور پيړۍ دمخه جوړ شوی ی. د دې ثبوت دا دی چې کله پرتګاليان دې ښار ته راغلل، نو دوی يې نقشه رسم کړه او جومات يې ثبت کړ، او دا په دې کې يوازينی جومات وه.

خو، ودانۍ يې نوې ده او يوازې څلور کاله دمخه بشپړه شوه. د زړې ودانۍ په اړه، يوازې ځينې بهرنۍ ديوالونه او د بهرني انګړ د ځينو ديوالونو بنسټونه پاتې دي.

-د جومات د معمارۍ په اړه، مسافر او ليکوال وويل: "د جومات د جوړښت او معمارۍ په اړه، دوی خورا عجيب دي، ځکه چې دا د اصلي جومات په بڼه جوړ شوی وه چې سر يې د عربي ګنبدونو سره ورته والی لري، دا د عربي ساختماني هنر دی، د جومات د پاتې برخې سره د لوړو ستنو لخوا ملاتړ شوی چې د استوګنې ودانيو څلور يا پنځه پوړونو ته لوړيږي. په هرصورت، د هغې په دريو خواوو کې، د سويلي اړخ پرته، دوی پراخه آرکيډونه جوړ کړل چې سر يې د آرکيډونو لخوا لوړ وو، نو د جومات اړخونه درې پوړونه لوړ وو، پداسې حال کې چې اصلي جومات پخپله، د ګنبد په سر کې، يو پوړ وه. په روښانه شرايطو کې، دا ويل کيدی شي چې د جومات په دريو خواوو کې دا اضافي کيسې د نړۍ په کچه د سينما تياترونو او پارلمان هالونو کې آرکيډونو ته ورته دي، چيرې چې خبريالان يا هغه څوک چې د غونډې څارنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي اوبرخه په کې نه اخلي موقعيت لري. سربيره پردې، دوی په دې جومات کې د اړتيا په وخت کې د لمونځ کوونکو لپاره يو اضافي ځمکنی پور هم جور کړ.

د دې ظرفيت له امله، ما وليدل چې جومات د لمونځ کوونکو سره تقريبا ډير کوچنی و، او ما له امام څخه د نړدې شمير په اړه وپوښتل، او هغه ځواب ورکړ: جومات د پنځلس زره لمونځ کوونکي ځای کولی شي. زه فکر کوم چې هغه کسان چې په دې کې يې لمونځ کاوه، سره له دې چې د دوی شمير ډير وو، خو هغه مقدار ته ونه رسيدل.

-"دا ټول کارونه، هڅې او لګښتونه د هيواد د خلکو لخوا ترسره شول. هغه انجينر چې د دې ودانۍ ډيزاين او څارنه يې کوله يو مسلمان وطنپال وه چې سيد محمد عبدالرحيم نومېده. ټول لګښتونه دخلکو په هڅو سره وشول. دوی د جمعې له لمانځه وروسته د هيواد په بيلابيلو برخو کې داعاني په راټولولو کې ډير وخت تير کړ تر هغه چې دوی د دې لوی ودانۍ د جوړولو لپاره کافي پيسې ټولې کړې، دوی وويل چې مسلمانان لاهم د جومات بشپړولو لپاره ډيرو پيسو ته اړتيا لري، په ځانګړي توګه د هغې د تاسيساتو بشپړولو لپاره. دوی د دې لپاره يو توشک هم اخلي، ځکه چې ما وليدل چې عبادت کوونکي د توشک پرته په ټايلونو کې لمونځ کوي، پرته له ځينو کونجونو څخه چې لا تر اوسه ټايل شوي ندي، چيرې چې زاړه توشکونه شتون لري."

تشنابونه هم ترميم ته اړتيا لري. دا جومات په ټول سيلون کې لومړنی جومات دی چې جوړ شوی دی، او له همدې امله د دوی په منځ کې لوړ مقام لري. د دې امام د واده ثبتوونکو او په ازدواجي چارو کې د سولې قاضي هم دی، او هغه خپل معاش د اسلامي ټولنې څخه ترلاسه کوي چې دا اداره يې څاري.

د جومات تفصيل :

له دې جومات څخه د سيلون ټولو خلکو ته د روژې مبارکې مياشتې او د اخترونو د دوو ورځو اعلان کيږي.

-يو له هغو غوره شيانو څخه چې ما په انګړ کې وليدل هغه هلته يو توپ وه، نو ما د جومات په انګړ کې د دې توپ د شتون اهميت په اړه فکر پيل کړ، او ما وويل چې شايد دا يو لرغونی توپ وي چې مسلمانانو په يو وخت کې له ځانه پرې دفاع کړې وي، مګر زما ورونو راته وويل چې دا توپ د روژې د پيل او د روژې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په شپو کې هره ورځ د پيشلمي او افطار د وختونو د اعلان لپاره کارول کيږي، او حکومت د هغې د ډزو سره مخالفت نه کوي، که څه هم مسلمانان په هيواد کې اقليت دي.

-د جومات د څو پوړيزو ودانيو په دريم پوړ کې، مور د مسلمانو ماشومانو لپاره د قرآن کريم ښوونځی ولید، لکه څنګه چې په ډيرو هيوادونو کې دود دی چيرې چې مسلمانان اقليت وي، ځکه چې دوی په جومات کې يو ټرلی ښوونځی جوړ کړ.

-مور د جومات سيل ته لاړو، کوم چې مسلمانان ورسره په بشپړ ډول تړاو لري او د مسلمانانو وقف دی. دوی مور ته د لومړي زور جومات ځای وښود، کوم چې کوچنی وه، مګر ټول ديوالونه يې ويجاړ شوي وه پرته له دې چې د بهرني ديوال پاتې برخه وي، چې په روښانه عربي رسم الخط کې دا عربي جمله په دې بڼه ليکل شوې وه (المسجد الکبير فی کولمبو)، او دوی د کولمبو کلمه په دې ډول په نښه کړه.

د جومات تر څنګ، د دوی ترمنځ هيڅ شی نشته پرته له يوې زړې ودانۍ چې د حميديه ښوونځي په نوم يادېږي، چې نيټه يې په عربي ژبه په خراب لاس ليکل شوې وه، په لاندې ډول: (المدرسه الحميديه فی جمادي الاولی فی عام ۱۳۱۸ هـ و جزاکم الله خيرا). شايد دا د هغې د جوړولو نيټه وي، کومه چې د سرو خښتو څخه جوړه شوی ودانۍ ده چې په قوي، جامع رنګ پوښل شوې ده چې دا د ډبرود ودانۍ په څير ښکاري، او د هغې په سر کې درې منارونه، يا سمبولونه دي ځکه چې دوی د منارونو کچې ته نه رسيږي، چې په هر يو يې يوه نيمه مياشت رسم شوی چې په مينځ کې ستوری لري.

<u>ليکوال جومات ته د خپل سفر تفصيل په دې سره پای ته رسوي:</u>

"زه دا جومات د دې هيواد د خپلو مسلمانو وروڼو په ويره کې پريښودم چې د خپلې بې وزلۍ او مرستې اړتيا سره سره، خپلې چارې پخپله اداره کوي. ما د هغو جوماتونو د شمير په اړه وپوښتل چې يوازې په کولمبو کې د جمعې لمونځ پکې کيږي، ځکه چې کله ما دومره ډير خلک وليدل، ما فکر کاوه چې دا د جمعې د لمانځه يوازينی ځای دی. دوی ځواب ورکړ، 'څلور سوه جوماتونه دي.'"

په سريلانکا کې د مسلمانانو د ځوروڼې حقيقت:

-په سريلانکا کې مسلمانان کلتوري او سياسي شتون لري، خو دوی ځورول کيږي او د دوی ژوند او ملکيت د افراطي بودايانو ډلو لخوا په نښه کيږي، چې د دوی په وړاندې په ميانمار کې د خپلو بودايانو سيالانو په څير ورته لاريونونه کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- چيرته چې دوی د روهينګيا مسلمانانو په وړاندې وحشتناک جرمونه ترسره کوي.

-د ۱۴۲۷ هجري قمري کال د صفر په مياشت کې (د ۲۰۰۶ کال د مارچ په مياشت کې)، د پلازمينې کولمبو څخه ۳۵۰ کيلومتره خټيځ ته د اکراپټي ښار په يوه جومات کې د نامعلومو کسانو لخوا د لاسي بمونو په چاودنه کې څلور مسلمانان شهيدان او نور ټپيان شول، چيرې چې سلګونو خلکو لمونځ کاوه.

-بودايانو د ۱۴۳۴ هجري قمري کال د روژې په مياشت (د ۲۰۱۳ کال د اګست په مياشت کې) د پلازمينې په يوه ګاونډ کې پر يوه جومات هم تاوتريخوالی وکړ، چې له امله يې مسلمانانو جومات وتاړه او خپل عبادت ځای يې زاړه جومات ته انتقال کړ.

-د ۱۴۳۴ هجري قمري کال د جمادي الاول په مياشت کې (د ۲۰۱۳ کال د اپريل په مياشت کې)، د ګواښل شويو خلکو لپاره د جرمني سازمان ((DOPد بودايي قدرتونو غورځنګ، چې افراطي بودايي ملټپال تمايلات لري، په سريلانکا کې د مسلمانانو پر وړاندې د بريدونو او پاروني مسؤل وبالله. دا يادونه وشوه چې دا غورځنګ، چې د PBS په لنډيز پيژندل کيږي، د "بودايانو لپاره سريلانکا" شعار غوره کوي او د مسلمان اقليت د جلا کولو غوښتنه کوي. د فيسبوک له لارې په سريلانکا کې د اسلامي دودونو ، په ځانګړې توګه حلال خواړه او د ښځو حجاب د ردولو غوښتنې هم پيل کړې.

-د ۱۴۳۵ هجري قمري کال د شعبان په مياشت (جون ۲۰۱۴ ميلادي) کې د مسلمانانو پر وړاندې تاوتريخوالی بيا پيل شو، چې دوې ساحلي سياحتي سيمې په نښه شوې چې اکثريت يې مسلمانان وو. بودايان د هغو بريدونو تر شا وو، چې د څلورو کسانو د مړينې او په سلګونو کورونو او دوکانونو د سوځولو لامل شول.

-په ۱۴۳۸ هجري (۲۰۱۷ ميلادي کال) کې، د پلازمېنې جنوب ته په ۱۱۵ کيلومترۍ کې د ګينټوټا په سيمه کې د دوو مياشتو په موده کې پر مسلمانانو له شلو څخه زيات بريدونه وشول، چې پکې د مسلمانانو د ملکيت کاروبارونو سوځول او په جوماتونو د پټرولو بمونو بريدونه شامل وو.

-د ۱۴۳۹ هجري قمري کال د جمادي الآخره (۲۰۱۸ کال د مارچ) په پيل کې، د کنډي په سيمه کې د بودايانو او مسلمانانو ترمنځ د نښتو وروسته د مسلمانانو کورونه او کاروبارونه ويجاړ شول چې په پايله کې مړينه رامنځته شوه او چارواکي يې د بيړني حالت اعلانولو ته اړ کړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-د افراطي ډلو له خوا پر مسلمانانو، د هغوی پر جوماتونو او د هغوی پر ملکیتونو د بریدونو پېښې پې له ځنډه دوام لري، چې د مسلمانانو ژوند پې ترکوابښ او محاصرې لاندې راوست. [۷]

د بودایانو لخوا د سریلانکا د مسلمانانو په ضد پارونه او ځورونه :

نارینه مسلمانان د جون په ۲۶مه، ۲۰۱۷ کال کې د سریلانکا په کولمبو کې د روژې د مبارکې میاشتې د پای ته رسېدو په مناسبت د کوچني اختر په لمانځه کې ګډون کوي. رویټرز/دینوکا لیاناوات

-رسمي اټکلونه ښيي چې په سریلانکا کې د مسلمانانو شمېر ٪۱۰ دی (رویټرز)

۲۰۱۸/۳/۱۱

-په سریلانکا کې مسلمانان کلتوري او سیاسي حضور لري، خو دوی ځورول کیږي، او د دوی ژوند او ملکیت د افراطي بودایي ډلو لخوا په نښه کیږي. دوی د مسلمانانو پر وړاندې تاوتریخوالی هڅوي، لکه څنګه چې په میانمار کې د دوی بودایي سیالان پې کوي، د روهینګیا دمسلمانانو پر وړاندې وحشتناک جرمونه ترسره کوي.

-سریلانکا ته د اسلام راتګ هند او د اندونیزیا تاپوګانو ته د هغې له راتګ سره تړاو درلود. د لومړۍ هجري پېړۍ په پای او د دوهمې هجري پېړۍ په پیل کې، د هند تامل مسلمانان او د ملایا او اندونیزیا مسلمانان دې هېواد ته راغلل.

-په سریلانکا کې د مسلمانانو د شمېر په اړه ارقام توپیر لري. که څه هم په ۲۰۱۲ کال کې خپاره شوي رسمي احصایې تاییدوي چې دوی د ۲۱ ملیون نفوس نږدې ٪۱۰ جوړوي، د ادارو سرچینې وایي چې دوی د نفوس ٪۷ جوړوي. خو مسلمانان په دې باور دي چې د دوی سلنه لوړه ده.

-د مختلفو خبرې سرچینو له مخې، بودایان د سریلانکا د نفوس ٪۷۰ جوړوي، پداسې حال کې چې تامیلان، چې اکثریت پې هندوان دي، شاوخوا ٪۱۳ جوړوي.

[۷] https://twitter.com/Shuounislamiya/status/1128722637889269760-

(c) ketabton.com: The Digital Library

-ډير مسلمانان د سريلانکا په ختيځ او مرکزي برخو کې ژوند کوي، په ځانګړې توګه د کينډي په سيمه (مرکزي) کې. د دوی د جوماتونو شمېر ۲۰۰۰ اټکل شوی، چې په ټولو لويو ښارونو او کليو کې ويشل شوي دي چېرې چې دوی خپاره شوي دي. دوی خپل اسلامي ښوونځي او انستيتيوټونه هم لري. ځينې سرچينې ښيي چې دوی په هيواد کې تر ټولو تعليم يافته ډله ګڼل کېږي.

-شتون او کړاو:

د ميانمار د بې وسو روهينګيا مسلمانانو برعکس، د سريلانکا مسلمانان په سياسي ژوند کې برخه اخلي، په پارلمان او وزارتونو کې استازي لري، او د سريلانکا د مسلمانانو شورا په خير استازي اداره لري، چې د مدني ټولنې استازي پکې شامل دي.

-خو، په سريلانکا کې مسلمانان لا هم له محروميت سره مخ دي، او د دوی کورونه، سوداګرۍ او جوماتونه په نښه شوي دي. دوی د ۱۹۸۳ او ۲۰۰۹ کلونو ترمنځ د تامل-سنهالي جګړې له امله ډېر زيانمن شول، کله چې د تامل ياغي غورځنګ د هيواد له شمال څخه له ۷۰،۰۰۰ څخه ډير مسلمانان بې ځايه کړل.

-د ۲۰۰۶ کال په مارچ کې، څلور مسلمانان هغه وخت شهيدان او نور ټپيان شول کله چې نامعلومو بريدګرو د پلازمېنې کولمبو ختيځ ته ۳۵۰ کيلومتره لرې د اکاراپټي په ښارګوټي کې په يوه جومات لاسي بمونه وغورځول، چېرې چې سلګونه خلکو لمونځ کاوه.

-بودايانو د ۲۰۱۳ کال په اګست کې د پلازمينې په يوه ګاونډ کې په يوه جومات باندې هم تاوتريخوالی وکړ، چې مسلمانان يې دې ته وهڅول چې جومات وټړي او يوه زاړه جومات ته انتقال شي ..

-د ۲۰۱۴ کال په جون کې د مسلمانانو په وړاندې تاوتريخوالی بيا پيل شو، چې دوه ساحلي سياحتي سيمې يې په نښه شوې چې اکثريت يې مسلمانان وو. د بودايانو له خوا ترسره شوي بريدونه د څلورو کسانو د شهيدانکېدو او په سلګونو کورونو او دوکانونو د سوځېدو لامل شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-په ۲۰۱۷ کال کې، د پلازمېنې جنوب ته په ۱۱۵ کیلومترۍ کې د ګینټوټا په سیمه کې د دوو میاشتو په موده کې پر مسلمانانو له ۲۰ څخه زیات بریدونه وشول، چې پکې د مسلمانانو د ملکیت کاروبارونو سوځول او په جوماتونو د پټرول بمونو بریدونه شامل وو.

-د ۲۰۱۸ کال د مارچ په لومړیو کې، د کنډي په ولسوالۍ کې د مسلمانانو کورونه او دوکانونه د بودایانو او مسلمانانو ترمنځ د نښتو وروسته ویجاړ شول چې په پایله کې یې مرګونه رامنځته شول او چارواکي یې د بیړني حالت اعلانولو ته اړ کړل.

-دا پېښه وروسته له هغه رامنځته شوه چې د مسلمانو ځوانانو یوې ډلې د ډیګانا په سیمه کې د ترافیکي پېښې وروسته په سنهالي بوداییو لارۍ چلوونکي باندې برید وکړ او هغه یې ووژه. د ۲۰۱۸ کال د مارچ په ۷ مه، په همدې سیمه کې د کور د اور لګېدو له امله یو ځوان مسلمان سړی هم د ساه بندېدو له امله شهید شو.

مسلمانان څوک په نښه کوي؟

مسلمان مشران بوداییو افراطیان تورنوي چې د دې بریدونو مسؤل دي چې مسلمانان په کې په نښه کیږي. دوی ادعا کوي چې مسلمانان د هیواد ډیرۍ سوداګرۍ کنټرولوي او هڅه کوي چې د دوی د زیږون کچه لوړه کړي او په پټه توګه د سنګالیانو او بودایانو شنډولو سره په ډیموګرافیک ډول تسلط ولري.

-د ۲۰۱۸ کال د مارچ د پېښو په جریان کې، د سریلانکا پولیسو اعلان وکړ چې دوی د یوې سخت دریځې بوداییو ډلې غړي نیولي دي، او ادعا یې کوله چې دې ډلې د مسلمانانو په وړاندې د کرکې وینا لرونکي ویډیوګانې خپرې کړې دي.

-د ۲۰۱۳ کال په اپریل کې، د ګواښل شویو خلکو لپاره د جرمني سازمان ((DfTPد بوداییو قدرتونو غورځنګ، چې افراطي بوداییو ملتپالنې ته تمایل لري، د سریلانکا د مسلمانانو پر وړاندې د بریدونو او هڅونې مسؤل وبالله. سازمان یادونه وکړه چې دا غورځنګ، چې د PBS په لنډیز سره پېژندل کیږي، د "بوداییانو لپاره سریلانکا" شعار غوره کوي او د مسلمان اقلیت د جلا کولو غوښتنه کوي. دې په فیسبوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې هم غږونه پیل کړل چې په سریلانکا کې اسلامي دودونه رد کړي، په ځانګړي توګه حلال خواړه او د شځو حجاب .

-د یادونې وړ ده چې د ۲۰۱۸ کال د مارچ په ۹مه په پلازمېنه کولمبو کې سلګونو بودایي راهبانو او فعالانو د مسلمانانو پر وړاندې د تاوتریخوالي د غندلو لپاره یوه مظاهره وکړه. د بهکخو ملي جبهې وویل چې دوی د خاموش لاریون غوښتنه د "فرقه ایزو نښتو چې د ملت یووالي له منځه وړي" په وړاندې د اعتراض لپاره کړې ده.

-منځلارو بودایي مشرانو دغه تاوتریخوالی وغانده، او ډېرو سریلانکایانو په ټویټر کې د بودایي راهبانو عکسونه خپاره کړل چې د جمعې د لمانځه پر مهال جوماتونو ته ورځي ترڅو خپل پیوستون څرګند کړي.

-د مسلمانانو پر وړاندې د حکومت ظلمونه :

-په سریلانکا کې د مسلمانانو ځورونه د افراطیانو او نژاد پرستانو په کړنو پورې محدوده شوې نه ده بلکې په حکومتي قوانینو هم بدله شوې ده چې د مسلمانانو فعالیتونه او آزادۍ محدودوي. پدې کې هغه څه شامل دي چې په ۱۴۴۲ هجري (۲۰۲۱ میلادي) کې پیښ شول کله چې د سریلانکا کابینې په عامه ځایونو کې په نقاب اغوستلو بندیز او په هیواد کې یې له زرو څخه ډیر اسلامي شوونځي وتړل.

-سریلانکا وروسته د خپل تش په نامه ترهګرۍ ضد قانون د احکامو پلي کولو اعلان وکړ، چې موخه یې د هغه څه سره مبارزه وه چې دوی یې "مذهبي افراطیت" بولي. دا اقدامات حکومت ته پراخ واک ورکوي چې شکمن کسان د "بې قانونه کولو" په موخه تر دوو کلونو پورې توقیف کړي.

-د سریلانکا ولسمشر ګوتابایا راجاپاکسا پریکړه کړې چې د ترهګرۍ ضد قانون له مخې اقدامات پلي کړي، چې د هر هغه چا د نیولو اجازه ورکوي چې "د مذهبونو، نژادونو، یا ټولنو ترمنځ د تاوتریخوالي یا شخړو په اعمال کې د شکیلتیا، یا د مختلفو ټولنو ترمنځ د دښمنۍ یا احساساتو ساتلو" شک لري. په حقیقت کې، د ترهګرۍ ضد قانون د تاوتریخوالي د ردولو په پلمه د اسلام پر ضد قانون ګرځېدلی دی. په ځانګړې توګه په ۱۴۴۴ هجري قمري کال (۲۰۱۹ میلادي کال) کې د ایسټر بمي چاودنو وروسته، چې په کولمبو کې یو شمیر لوکس هوټلونه او کلیساګانې او د هیواد په ختیځ کې یو شمیر ځایونه یې په نښه

[۸] - سرچینه: الجزیره + اداري + ویب پاڼې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل. په دې بريدونو کې د بهرنيانو په ګډون ۲۵۰ کسان ووژل شول. له دې بريدونو وروسته د مسلمانانو د بدناملو لپاره کمپاينونه پيل شول، او اسلاموفوبيا او د دوی په سوداګرۍ او ورځني ژوند کې د يو ناغوښتل شوي اقليت په توګه د مسلمانانو ځورونه زياته شوه.

-سره پر دې ټولو، مسلمانانو صبر کړی او د خپلو ځينو حقونو د ترلاسه کولو توان يې ترلاسه کړی دی، لکه څنګه چې دوی د کوويډ-۱۹ وبا په جريان کې کړي وو. دوی په کلکه او غوسه سره احتجاج وکړ ترڅو د حکومت له خوا د کوويډ-۱۹ ناروغانو، په شمول د ماشومانو د جسدونو د سوځولو عمل ودروي. اودوی بريالی شول چې د دې سوځولو د دوام مخه ونيسي، کوم چې د مړو د سمبالولو په اړه د اسلامي قانون څخه سرغړونه ده. [۹]

- اسلامي تبليغي غورځنګ پرمختګ ته دوام ورکوي او پايلې يې ترلاسه کوي. دا د اسلام د دين د عظمت يوه برخه ده، چې خپل ځواک، نښې، معجزې او د ريښتيني خدای تعالی ژمنه لري:

الله جل جلاله فرمائي : يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ (٨) [۱۰]

ژباړه : "دوی غواړي د خدای رڼا په خپلو خولو سره مړه کړي، مګر خدای به خپله رڼا بشپړه کړي، که څه هم کافران يې نه خوښوي." .

په سريلانکا کې د مسلمانانو غږ موجود دی:

-په سريلانکا کې مسلمانان د هغو انديښنو او ظالمانه پاليسيو سره سره چې دوی يې نيولي دي، د ملت له بدن څخه جلا شوي نه دي. دوی د هغه لوی لاريون تر شا وو چې هيواد يې د اسراييلي اشغالګر د لومړي سفير له ټاکل کيدو وروسته شاهد وو. د جمعې له لمانځه وروسته (۱۴۲۲/۴/۲۱ هجري قمري کال چې د ۲۰۰۱ کال د جولای له ۱۳مې سره سمون لري) د ټاپو په ختيځ ساحل کې په څو سيمو کې په سلګونو مسلمانان د اعتراض په توګه سړکونو ته راووتل.

-د اسراييلو له نيواک سره د سريلانکا د حکومت اړيکې د خپلو ګټو سره سم يې بدلونونه ليدلي دي. وروسته له هغه چې سريلانکا په ۱۳۹۰ هجري قمري کال (۱۹۷۰ ميلادي کال) کې له تل ابيب سره

[۹] https://twitter.com/turkistantuzbah/status/1640079533612097539-

[۱۰] - سورت الصف آيت ۸ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډيپلوماټيکي اړيکي وځنډولې، ځکه چې د فلسطين له سيمو څخه يې د وتلو انکار وکړ، نو د ۱۴۰۳ هجري قمري کال (۱۹۸۳ ميلادي کال) وروسته يې محدودې اړيکې بيا پيل کړې. بيا اړيکو په ۱۴۲۱ هجري (۲۰۰۰ ميلادي کال) کې پراختيا وموندله، يوه ورځ وروسته له هغه چې هند د تامل ياغيانو په وړاندې په جګړه کې کولمبو ته د پوځي مرستې ورکولو څخه انکار وکړ، او ورپسې د سريلانکا پوځ د اسراييلي اشغال څخه تجهيزات او وسلې واخيستې.

د دردونو په منځ کې هيله :

زه د واعظ شيخ منصور ابو صالح د ځواب له امله ودرول شوم؛ په سريلانکا کې د خلاص قرآن کالج بنسټ ايښودونکی او رييس، د سريلانکا د مسلمانانو د اسلام په اړه د پوهاوي په اړه: ايا دا يو سطحي مفهوم دی، يا دوی په اسلامي علومو کې ژور مهارت لري او اسلامي ژوند تيروي؟ ايا کومه ځانګړتيا شته چې دوی له عربي مسلمانانو څخه جلا کوي؟ هغه ځواب ورکړ:

-"زه دري شيان روښانه کوم:"

۱- د سريلانکا مسلمانانو دودیزه اسلامي پوهه په مراث اخيستې ده. دوی مذهبي مدرسې لري چې داسې عالمان فارغوي چې مسلمانانو ته روزنه او معلومات ورکوي. دا ښوونځي يو زوړ نصاب لري چې د عصري دور يا مسلمانو اقليتونو لپاره مناسب نه دی. ډير دا پوهان د معاصرې نړۍ، د هغې د ستونزو، رجحاناتو او نظرونو په اړه هيڅ معلومات نلري. ډير يې د تبليغي جماعت يا سلفيت سره تړاو لري. له همدې امله، د سريلانکا مسلمانان د اسلام په اړه په خپله پوهه کې سطحي دي.

۲- خو اسلامي بېدارۍ په سريلانکا کې اغېز وکړ؛ بيا اسلامي غورځنګونه راخرګند شول، او پراخ شول...

د اسلام د مفهوم لپاره، اسلامي پوهنتون راخرګند شو، کوم چې يو لوړ اسلامي انستيتيوټ دی، که څه هم دا د اسلامي پوهنتون کچې ته نه دی رسيدلی، او فارغينو يې په اسلامي زده کړو خورا لوی نفوذ درلود، مګر ژور کلتور لاهم د سريلانکا د مسلمانانو څخه لرې دی؛ ځکه چې د لويديځ متمدن رون اندي دې ډګر ته نه دي ننوتلي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - له دې نظره، موږ - د عادي پوهنتون ځيني فارغانو - د خلاص قرآن کالج تاسيس کړ، او موږ د تعليم يافته طبقې سره د لويديځ کلتور سره وصل شوو، او اوس، لږ څه، موږ ګورو چې تعليم يافته خلک د خلاص قرآن کالج سره يوځای کيږي.

-په سريلانکا کې اسلامي ژوند په اصل کې يو ظاهري ژوند دی؛ ډېر مسلمانان د مذهبي مراسمو په اړه ډېر حساس دي، او همدارنګه په خوړو، څښاک، جامو او اړوندو چارو کې څه حلال دي او څه حرام دي، خو دوی په دې اړه اندېښنه نه لري چې په مالي معاملو او اسلامي اخلاقو کې څه حلال دي او څه حرام دي.

-په ډېرو کليو کې د زکات کورونه او په ځينو ښارونو کې اسلامي بانکونه شته. خو، دا اداري په خپل ډګر کې د اسلام په اړه پوهه نلري، او د دوی سازماني جوړښت د مطلوب معيار سره سم نه دی. دوی د غير مسلمانانو سره په خپلو معاملو کې هم پاتې راځي.

په سريلانکا کې د مسلمانانو لپاره تعليم په دوو برخو ويشل شوی دی: مدني تعليم او مذهبي تعليم.

ډېر مسلمانان مدني زده کړې ترلاسه کوي، پداسې حال کې چې مذهبي زده کړې اکثره د کمزورو او منځنۍ کچې خلکو لخوا ترسره کيږي. هغه کسان چې په عربي اسلامي پوهنتونونو کې يې زده کړې کړې دي، له هېواده وتلي دي، او له هېواد سره يې اړيکې کمزورې دي.

-دا د اسلامي هيوادونو واعظانو ته د همکارۍ او ستراتيژيکو ملاتړو اتحادونو د جوړولو لپاره د هڅونې غوښتنه کوي، نه يوازې د سريلانکا د ملاتړ ادارو او پلانونو له لارې، بلکې د تعليمي او رسنيزو ادارو، اقتصادي سيستم او د هغو پروژو امکاناتو له لارې چې په ځمکه کې د اسلام د بنسټ ايښودلو او د اسلامي ټولنو لپاره د پياورتيا د لارو چارو د خوندي کولو لپاره کار کوي، د صفونو د يووالي، نظم او د اهدافو او ميتودونو د پاکوالي له لارې. دا د اسلامي تاريخ د ژوروالي سره سمون لري چې د لويديځ له اشغال څخه مخکې په دې هيواد کې د اسلامي دولت د تاسيس لامل شو!

-د سريلانکا مسلمان اقليت لا هم مالي ملاتړ، په محلي ژبه کې اسلامي کتابونو، د اسلامي ښوونځيو او اداري پروژو پراختيا او پياورتيا، اسلامي رسنيو، او د کډوالو او يتيمانو لپاره مرستې ته اړتيا لري. د سريلانکا دمسلمانانو لپاره د کارموندنې په اړه ټينګار، نه د بودايانو يا هندوانو لپاره، او په ټولو اقتصادي پروژو کې مسلمانانو ته لومړيتوب ورکول، د يادونې وړ ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-د هر مسلمان ملت دننه د بيا احيا ځواک او عوامل شتون لري. د دوی پياوړي کول يوه هوښياره او شعوري هڅه ده چې له هغه تياره تونل څخه راووځي چې مسلمان ملت پې له هغه وخت راهيسې ځورولی دی کله چې لويديځ اشغالګر پوځونه دمسلمانانو ځمکو ته ننوتل.

-خدای دې هغو با احساسه اشخاصو ته برکت ورکړي چې د منظم اداري کار تعقيب او د پيغمبر صلی الله عليه وسلم په لاره کې د مسلمانانو د يووالي مفکورې او د نيکۍ او تقوا په همکاری سره د اسلامي امت د يووالي لپاره ژمن دي تر هغه چې د يو جامع او خپلواک اسلامي خلافت لپاره اړين شرايط پوره شي، او خدای دې اسلامي امت ته د حاکميت بيرته راستنيدو اجازه ورکړي.[11]

د سريلانکا د مسلمانانو عامې ستونزې دا دي :

۱ -فرقه يزې ستونزې.

۲ -د قاديانيانو فعاليت.

۳ -د بهائيانو فعاليت.

۴ -د نبوي حديثو منکرين. دا فرقه په دې وروستيو کې راڅرګنده شوې او يوه مياشتنۍ مجله خپروي.

۵ -نور غورځنګونه لکه کمونيزم او ماسونيان.

۶- اوسنۍ کورنۍ جګړه او د تامل پرانګانو لخوا ترسره شوي قتل عامونه.[12]

-وروستۍ خبره :

کله چې مور د مسلمانو هيوادونو او اقليتونو تاريخ لولو، نو مور يو تفصيل وينو چې په حيرانونکي ډول تکرار شوی دی!

[11] - -حوار: الشيخ منصور أبو صالح مؤسس ومدير كلية القرآن الكريم المفتوحة في سريلانكا: المسلمون في سريلانكا حصلوا على كامل حقوقهم وحرياتهم. تحت إدارة هاني صلاح، المشرف على الأقليات المسلمة.

[12] - شبكة الالوكة الأقلية المسلمة في سريلانكا/ موقع الإسلام تاريخ الإضافة - ١٤٣٣/١٢/٦ هجري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

-اسلامي غورځنګ پیل شوی دی، نه دربدونکی او له هیڅ شی څخه اغیزمن شوی نه دی، په اسانۍ او پرته له کومې ستونزې سره هیوادونو، سیمو او کورونو ته ننوځي، او ټول خلک ورته په خپله بشپړه رضایت او اراده سره تسلیمیږي! د دې پاچاهان او واکمنان په خپله خوښه تسلیمیږي، نه په زور.

-تر هغه چې لویدیځ اشغالګر پوځونه راورسېدل، په ټوله ځمکه کې یې فساد خپور کړ. لومړی کار چې دوی یې وکړ دا وو چې د اسلام دعوت کمزورې کړي، ورسره مبارزه وکړي، په هغو هیوادونو کې چې دوی یې نیولي وو داخلي اختلافات راپاروي، او د مسلمانانو پر وړاندې تفرقې راپاروي.

-سربېره پردې، د هر ډول مالي، سیاسي او نظامي ملاتړ سره یې د تبلیغي غوښتنو ملاتړ وکړ! د مسلمانو ټولنو ستنې او د هغوی د ځواک سرچینې یې وویشتلې، د سوداګرۍ او اقتصاد په اړه یې له هغوی څخه حاکمیت واخیست، او د هغوی تعلیمي او کلتوري سیستمونه یې محاصره کړل.

-په عین حال کې، مور د یو مشر او ملګري بصیرت یادوو! لکه څنګه چې د خلیفه بن خیاط په تاریخ کې یې یادونه شوې چې : -ولید بن مسلم وویل: وروستۍ خبره چې معاویه رضی الله عنه ورته وکړه هغه دا وه: "د رومیانو شاوخوا حلقه ټینګه کړئ، ځکه چې په دې کولو سره به تاسو نور ملتونه کنټرول کړئ."
[۱۳]

د کتاب لنډیز :

-دسریلانکا مسلمانان د حکومتي څټک ا وتامیلي سندان ترمنځ واقع شوي دي چې په لنډ دول یې وړاندې کوم :

-د سریلانکا هیواد یو وړوکی ټاپو دی چې د اسیا د لوېې و چې یه سویلی برخه کې د هند په بحرکی پروت دی. ٦٤ زره کیلومتره مربع مساحت لري ، د وګړو شمیرې ۱۷ ملیونو تنو ته رسیږي ،زیاتره اوسیدونکی یې هندوان دي او د بودایی او هندویی مذهب پیروان دی.

-مسلمانان د دوه ملیونو تنوڅخه زیات نه دي او دا یوازینی ټاپو دی چې پرته له عربي ملکونو څخه تر ټولو وړاندې داسلام د مقدس دین وړانګې پرې خپرې شوی دي . (۱۳۰۰) کال‌هـ وړاندی د هجرت پـه اوله پیرۍ کې د عرب سوداګرو په وسیله د اسلام مبارک دین دلته رسیدلی ولی زمونږ د ټولنی وګړی د دې مسلمانانو په هکله ډیر معلومات نه لري . د ډیر پخواڅخه دغو مسلمانانو د سوداګرۍ(تجارت)

[۱۳] - تاریخ خلیفه بن خیاط ص ۲۳۰ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيښې ته مخکړې ده تر دې چې د ډير مال او شتمنۍ خښتنان شول او اوس د پلازمينې کولمبو لوی سوداګر شميرلکيږي .

-مګر په دې وروستيو کلونو کې هندوانو د مسلمانانو سوداګرو دښمنۍ ته راووتل ترخوبې تر پښو لاندې ټغر را تول کړې او کومه شتمنۍ او مالي چې پخپل زحمت او کوښښ پيداکړې تري واخلي دا دښمني او عداوت د ټولوهندوانو له خوا نه دی بلکه د بری متعصبې او ويره اچونکی هندی دلی له خوا دی چې د تامل پرانګان بلل کيږی چې د هيواد څخه د شمال او ختيزی برخی خپلواکی لپاره هڅه او هاند کړی، او د دی مقصد د ترلاسه کولو لپاره د سنهالی (بودی)حکومت په مقابل کې جنګيږي .

مسلمانان د هيواد په شمالی او ختيزو ښارونو کې اوسيږی او په ځانګړي ډول په «منار جافنا ، او ترنينکومالی» کې استوګنه لري . په۱۹۹۰ميلادی کال کې تاميلی مسلحوپرانګانو د «منار او جافنا » په ښارونو کې په تش لاس او بې ګناه مسلمانانو يرغل وکړ او ډيرزيات مسلمانان بې شهيدان کړل او د جګړې په مهال يې ډير جنايتونه ترسره کړل چې د دې په اره يې مسلمانان تراو سه بد تصورپه خپلو ذهنونوی کې لري چې د يرغل په نتيجه کې تر لسوزرو زيات مسلمان وګړي ګاونډيوسيمونه مهاجر شول او دهند متعصبی ډلې کوښښ کوي چې مسلمانان په زور سره د دې سيمونه و باسي سره د دې چې په دېسيمو کې مسلمانان ديردي اواکثريت تشکيلوي او همدارنګه دا ډلې د حکومتي قواوو پر ضد په قبيلو ي جګړو کې برخه اخلي ، کارخانی يې ورانوی او د ژوند داسانتياوو اساسي ځيزونه يې له مينځه وړي ، او د وګړو په ترور او وژنه کې هم ځانګړی مهارت لري چې تير کال بې د هيواد جمهوري رئيسې د ښې سترګې معيوبول يو ژوندی مثال دی .

-سره د دې چې د بودايی حکومت او تاميليانو څومره ژور اختلاف او زره دښمنۍ ده خو بيا هم دا اختلافات د مسلمانانو په کته نه دی ځکه چې حکومت مسلمانان په دينی او عقيدوی لحاظ ټکوي او ځپې بې د بيلګې په توګه ويلی شو کله چې حکومت د يوه دينی افراطي هندويی ګوند جوړيده اجازه ورکړه

د..... په نوم يادیږي اود زړور کار به معنی دی د دې ګوند غړي په دې عقيده دي چې د سريلانکا ټول وګړي د اسلام په دين کې له داخليدو څخه وړاندې د بودايي دين پيروان وو نو بايد بيرته د خپلو پلرونو او نيکونو دين ته را و ګرځي او د دی ګوند د فعاليت اساسی تکی دادي چې دوی وايي د اسلام مقدس دين ته د بودا يانو د داخليدو او قبول والی اساسي سبب دادی چې عربو مسلمانو سوداګرو به بودايی مذهبه نجونو سره واده کولو او بيا به هغه نجونی مسلمانيدلې په همدی ډول دوی هم همدغه لار په مخ کی نيولې او خپل ځوانان تشو يقوي چې د مسلمانو نجونو سره واده وکړی ، د مال په خرڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو او نورو گيو لارو سره غواړی ترڅو مسلمانی نجونې دوکه کړي او خيل مقصد تر لاسه کړي . او تر اوسه پردی توانيدلی دي چی مسلمانو نجونو سره بودايي مذهبه خوانان ودونه وکړي او په نتيجه کی يې د اسلام د مقدس دين څخه مرتدې او بودايی مذهب پری و مني.

د مسلمانانو د سياسی فعاليت په اړه : بو گوند د مسلم کانگرس (مسلمانه ټولنه) په نوم د وکيل اشرف په مشری وجود لری مگرپه حقيقت کی دا يو ملی گوند دی او د مسلمانانو نمايندگي نشی کولی په پارلمان کې د ۱۹۰ نمايندهگانو له جملی شل نماينده گان او د بندرونو ، او بار جورونی وزارتونه هم د مسلمانانو سره د ی. دا د الله پاک لوی فضل دی چی په هيواد کی بو څه آزادی شته . مگرد مسلمانانو حقيقی او اساسی بحران د خپل اسلامي هويت او خپل دين څخه ددوی بی خبري ده .

ددی مشکل يوازينی حل : په دې کې دی چې مسلمانان خپل زامن اسلامی هيوادونوته د درس لپاره ولېږي ترڅو چی خپل دين په صحيح ډول زده کړي او بيا خپل هيواد ته د باکفايته داعيانوپه ډول راستانه شي او د اسلام د مقدس دين په خپرلو سره خپل اسلامی مسوولیت ترسره کړی .[۱۴]

[۱۴] - سهار ورځپانه څلورم کال ۱۶۶ گڼه / د می مياشتي ۷ کال ۲۰۰۰ پرله پسې گڼه ۱۰۳۵ .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پايله

الحمد لله والصلاة والسلام على رسوله محمد وعلى آله وصحبه و من تبعهم الى يوم الدين وبعد :

د الله جل جلاله ډير لوی شکر دی چې ۲۴ کلونو وروسته پدې وتوانيدم چې دسريلانکا دمسلمانانو ددحالت په اړه خپله ژباړل شوې مقاله په کتاب بدله کړم ، داچې هيڅ يوکتاب پرته له قرآن کريم څخه مانع او جامع ندی نو ماهم څه ناڅه معلومات راټول او دغه کتاب مې ترې ترتيب کړ چې ځينې مهم ټکي يې په لاندې ډول دي :

-دسريلانکا مسلمانان چې دبودايانو ترمنځ ژوند کوي دډيرو زياتو ستونزو او مشکلاتو سره مخامخ دي په لاندې ټکو کې مې ددوی پيژند ګلوي کړې ده چې عبارت دي له : مسلمانان داقليت (لږکيو) په صفت ژوند کوي د سريلانکا جغرافيوي معلومات ، نفوس او مذهب يې،د سريلانکا د مسلمانانو ټولنيز او مذهبي حيثيت،د سريلانکا مسلمانان له اقتصادي پلوه ، زده کړهاوددوی مذهبي حيثيت ،تاريخي پس منظرمسلکونه او کاروبارونه،تاملیان او کورنۍ جګړه،د لويديځ اشغال او کورنۍ جګړې ترمنځ اړيکه ،

د خپلواکۍ په لور تمايل، مسلمانان د سندان او ځټک ترمنځ ، په سريلانکا کې د اسلام تاريخ ، د اسلامي دعوت زوال ، هغه سيمې چې مسلمانان پکې ژوند کوي . تعليمي او مدافعتي فعاليت، د اسلامي ټولنې څخه بهر غږ:د کولمبو لوی جومات :د جومات تفصيل :په سريلانکا کې د مسلمانانو د ځوروني حقيقت،د بودايانو لخوا د سريلانکا د مسلمانانو په ضد پارونه او ځورونه ،شتون او کړاو .

مسلمانان څوک په نښه کوي؟ په سريلانکا کې د مسلمانانو غږ موجود دی: د دردونو په منځ کې هيله وروستۍ خبره د مسلمانانو د سياسی فعاليت په اړه ددی مشکل يوازينی حل پدې کې دی چې خپل اولادونه بهر اسلامي هيوادونوته ددرسونو لپاره ولیږي ترڅو بيرته پوهان او دعيان خپل هيواد ته راستانه شي .

دغه مهم ټکي وه ، د الله جل جلاله څخه غواړم چې دغه ناڅيزه ورڅې په خپل دربارکې قبولې کړي .

محمد بشير مدني

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصادرو او منابعو فهرست

١- تاريخ خليفة بن خياط المؤلف: أبو عمرو خليفة بن خياط بن خليفة الشيباني العصفري البصري (ت ٢٤٠هـ) المحقق: د. أكرم ضياء العمري ، الناشر: دار القلم ، مؤسسة الرسالة - دمشق ، بيروت الطبعة: الثانية، ١٣٩٧.

٢-أرشيف الدعوة الرقمية (جميع تقاريرهم عن سريلانكا).

٣-الأقليات المسلمة في آسيا وأستراليا، السيد عبد المجيد بكر، مطبعة الأصفهاني، جدة، ١٣٩٣هـ،

٤-النشرة الإخبارية.

٥-ألوكة: شبكة الالوكة / المسلمون : الأقلية المسلمة في سريلانكا/ موقع الإسلام تاريخ الإضافة - ١٤٣٣/١٢/٦ هجري. .

٦-حوار: الشيخ منصور أبو صالح مؤسس ومدير كلية القرآن الكريم المفتوحة في سريلانكا: المسلمون في سريلانكا حصلوا على كامل حقوقهم وحرياتهم. تحت إدارة هاني صلاح، المشرف على الأقليات المسلمة.

٧-رحلة إلى سيلان وحديث في أحوال المسلمين" لمؤلفه محمد بن ناصر العبودي/ الجمعية العربية السعودية للثقافة والفنون الطبعة الاولى عام : ١٤٠٣ هـ ق .

٨-سلسلة التاريخ / سريلانكا ، د/ ليلى حمدان . ضمن سلسلة الاسلام فى جنوب اسيا.

٩-سلسلة من المقالات والتقارير الصحفية من مختلف وسائل الإعلام المحلية والدولية البارزة حول واقع المسلمين في سريلانكا.

١٠- سهارورځپانه ، څلورم کال ١٦٦ ګڼه / د مى مياشتې ٧ کال ٢٠٠٠ پرله پسې ګڼه ١٠٣٥ . دمحمد بشيرمدني لخوا ژباړل شوې مقاله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

١١-مكانة اللغة العربية في المدارس العربية الإسلامية في سريلانكا: دراسة وصفية تحليلية تقويمية، عبد الرشيد خان عبد الستار، رسالة دكتوراه، كلية الدراسات العليا، جامعة السودان للعلوم والتكنولوجيا، ١٤٣٦هـ - ٢٠١٥م، ص ١١. ٣٥.

١٢-مواقع التواصل الاجتماعي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library